Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 64 (1385 9) | 1975 оной мартын 18, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ҺАЙРАМ ЕХЭЭР ТОГТООХО

...дэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ тараалан, саб... болон бэлшээриин ургаса эрид дээшэлүүлжэ, гү... ороохо таряа, хартаабха, овощ худалдаха дааба... дүүргэхэ, нинтынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ ...шанартай үбһэ, тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ республикы... колхоз, совхозуудай эгээн шухала зорилго мүн. Энэ ...звено, бригада, ажахы бүхэн тодорхой, бэелүүлжэ ...оор ехэ социалис уялгануудые абанхай. Мүнөө үедэ ...һан хэмжээ ябуулгануудаа хэрэг дээрэнь бэелүүл... ургаса абаха хэрэгтэ туһалха бүхы арга боломжо... элсүүлхэ тон шухала.

...ртаа тараалан, сабшалан, бэлшээри дээрэ һайрам ...бол, ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ аша тунатай. ...аа байгша ондо республикымнай олонхи аймагууд... ехээр орожо, мүнөө һайрам элбэгээр урдажа ... Тиимэһээ энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр ябуулха ... табигдана.

...маар газараа уһалжа, ургаса ехээр абадаг түрүү... республика доторнай олон. Бэшүүрэй аймагай Ка... нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд энэ талаар бүгэдэн... харуулна. Эдэнэр хабар эртэһээ һайрамай урда... газарнуудта наг шэбхэ баал болгон хаядаг, ташалан ...саһые хүндэлөөшэнь хахалжа үгэдэг дүршэлтэй. ...намартаа уһалууриин һубаг, ханаабуудые сэбэрлэжэ ...һон хадаа һайрамаа тэрээн руу табижа, тараалан, ...лан, бэлшээри тээшэ заладаг байха юм. Имагтал ..., уһалуури һайнаар хэрэглэжэ, энэ колхозой гэ... жэл бүри тараалан, сабшалангай тогтуури... ургаса абадаг байна. Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй тур... гектар бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 14,7 центнер ...хуряажа абаа. Энэнь урдахи табан жэлэйхиһээ 3,1 ...нерээр ехэ болоно. Нёдондо эндэхи луговодууд бүхы ...лангайнгаа гектар бүриһөө 39 центнер үбһэ хуряа... ...һэн. Һайрам ехээр тогтооһон луговод К. Ястре... ...тарай 43 центнер үбһэ ургуулжа абаһан жэшээтэй. ...жэлдэ эдэнэр ургасаяа бүри дээшэлүүлхэ зорилго ..., һайрам тогтоохо, газараа уһалха хүдэлмэридөө ...бэлдэжэ байнхай. Һайрамай урдадаг газарнуудта ...гүбээтүүлэн хаягдана, намартаа шоройгоор хаалта, ...нууд хэгдэһэн, саг зуурын һубагууд татагдаһан ...

...шэлэн тус аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ, ...» колхозуудта, Охин-Булагай совхоздо энэ хүдэл... ...ргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Һайрам тогтоохо хү... томилоо, техникэ табижа, баян ургасын түлөө тэм... ...хилэнхэй. Аймаг дотор 4 бүлүүр станци хүдэлгэг...

...э шухала хүдэлмэри мүн Мухар-Шэбэрэй аймагай ...нский», «Коммунизм», Зэдын аймагай Ленинэй нэ... ...тэ колхозуудта, Хяагтын аймагай Хүдэри талын ...нуудта ябуулагдажа байна. Нэгэн доро уһалууриин ...рэлгэнүүд бэлдэгдэнэ.

...ээр республикын олохон ажахынуудта һайрамай ...а захалаашье һаа, тэрэниие тараалан, сабшалан, бэл... ...руу залаха хүнүүд табигдаагүй, хаалта боолто хэхэ ...р урдынхидаал адли ямаршье хэмжээн атбанагүй ...баримтанууд Загарайн аймагай Онохойн совхоздо. Хо... ...аймагай Хүрбын совхоздо болон бусад зарим ажахы... ...үзэгдэнэ. Тараалан, сабшалангай ургаса дээшэлүүл... ...туһатай энэ шухала хүдэлмэридэ иимэ хайша хэрэ... хандажа болохогүй.

...дөө ажахын ургамалнуудай, үбһэ ногооной ургаса ...үүлхэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр, үргэн далайсатай... ябуулха зорилготойгоор мартын 20-һоо республика ...роо габшагай хоёр һара үнгэргэхэ тухай тогтоол ...С-эй обком, БурАССР-эй Министрнүүдэй Совет аба... байна. Тиимэһээ аймагуудай партийна, советскэ, хү... ...ахын органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэг... ...энэ талаар хэгдэхэ хүдэлмэриие тодорхойлжо, бригада... ...звенонуудта хүргэжэ, үдэр саг гээнгүй тэрэниие эмхид... ...уялгатай. Эгээн түрүүн һайрам тогтоохо, уһалууриин ..., ханаабуудые сэбэрлэхэ, тэндэхи хаалта боолто бо... ...бусад түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха хэрэгтэ гол ан... хандуулагдаха ушартай. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ ...дулааржа, һайрам бариха саг алдагдажа болохо бшуу. ...р иимэһээ колхоз, совхозуудай агрономууд, брига... ...д болон звенонуудые даагшад тараалан, сабшалан... ...эри дээгүүрээ ябажа, хаана, ямар аргаар һайрамай ...рдохо байһые, мүн уһалууриин һубаг, ханаабуудые ...тэндэхи түхеэрэлгэнүүдые бэлдэхэ талаар хэгдэхэ ...мэриин хэмжээе тодорхойлжо, тэрэниие саг соонь ...үүлхэ уялгатай. Тиихэдээ һайрам ехээр тогтооһон хү... ...ые материальна болон моральна талаар урмашуулха ...й хэлсэхэ, тэндэ ажаллаһан хүнүүдэй салин хүлһэ ...тодорхойлхо байна. Мүн эндэ ажалладаг хүнүүдые ...э сабхяар, уһалуури хэхэ зэр зэмсэгээр хангаха шу... Тэрэшэлэн һайрам бариха хаалта, боолто хэхэ, наг ..., шорой зөөхэ трактор, автомашинанууд хүсэд хүрэ... ...табигдаха зэргэтэй.

...гэрһэн жэлдэ газар уһалха хүдэлмэридэ эргээнһээ ...гүй дээрэһээ 10 мянга гаран гектар тараалан орой ...гдангүй үлөө һэн. Тараалан уһалха хэрэгтэ Барга... ...аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, Зэдын ...гай «Октябрьский» совхоз болон бусад зарим ажахы... ...хайша хэрэгээр хандаһан байна. Үнгэрһэн жэлэйнгээ ...алдүүе дабтахагүй, байгша ондо энэ хүдэлмэриие ...соонь эхилжэ, эмхитэйгээр ябуулха шухала. Һайрам ...гүйгөөр тогтоохо, бүлүүр станцинуудые, уһа сасадаг ...нуудые дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэхэ гээшэ колхоз, ...ообудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи механизаторнуу... ...мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг болоно.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНО-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, мартын 17-до Буряадай гүрэнэй оперо ба балеэдэй театр соо областной партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болобо. Тэндэ 1974 оной арадай ажахын түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн бүхэроссин социалис мүрысөөндэ һайн амжалта туйлаһанай түлөө Буряадай АССР-тэ олгогдоһон РСФСР-эй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа. Энэ ехэ шагналые Россин Федерациин правительствын ба ВЦСПС-эй даалгабаряар РСФСР-эй нютагай промышленностиин министр В. К. УСПЕНСКИЙ манай республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулһан байна.

Удаань Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Б. ПИВОВАРОВ «1974 оной түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтын дүнгүүд тухай, 1975 ондо хараалагдаһан республикын арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилгонууд тухай» асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Улаан-Үдын авиационно заводой парткомой секретарь Г. Д. БОНДАРЕНКО, Улаан-Үдэ станциин локомотивна депогой машинист А. М. БАРАНОВ, Буряадай геологическа управлениин главна геолог П. Ч. ШАБАГОРОВ, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын начальник Е. А. ТАРАСЮК, Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой директор А. Д. ЕГОРОВ, «Туяана» гэжэ оёдолой үйлэдбэриин нэгэдэлэй моторист-оёдолшо Н. Б. БАДАГАЕВА гэгшэд хабаадаһан байна.

Суглаан дээрэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ үгэ хэлээ.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да эльгээхэ амаршалгын бэшэг баяр баясхалангай оршон байдалда абаһан байха юм.

АПРЕЛИИН 19— коммунис субботник

АЛМАҺАН МАТЕРИАЛААР

Улаан-Үдын авиапредприятиин летчигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, коммунис субботник үнгэргэхэ тухай үүсхэлые бултадаа һайшаан дэмжэбэ. Тэдэнэр В. И. Ленинэй түрэһөөр үйсэхэ 105 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтаха, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ туһа нэмэрээ оруулалсаха зорилготойгоор коммунис субботнигто бултадаа хабаадалсаха гэһэн шиидхэбэри батален абаа.

Самолет жолоодогшодой экипажнууд коммунис субботнигой вахтада эртээнһээ жагсаха болоо. Тэдэнэр түлишэ алмаха, энэ түлишээ хэрэглэн, хоёр часһаа бага бэшэ саг соо ниидэхэ, энэ сагай салин хүлһэ табан жэлэй жасада оруулха гэжэ шиидэһэн байна. Богдаринай ниидэлгын коллектив коммунис субботнигой жасада оруулха Богдарин — Муя — Богдарин гэһэн маршрудаар ниидэлгэ хэхэ, тэрэнэй түлөөнэ табан жэлэй жасада оруулха юм.

Вертолётчигуудай экипажнууд өөһэдынгөө хубита мүн лэ тодорхойлһон байна. Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ жасада оруулха салин хүлһэ олохын тула лётчик бүхэн хоёр час ниидэхэ болоо.

Үйлэдбэриин - техническэ таһагай коллектив хабар зунай ниидэлгэдэ эрхим һайнаар бэлдэхэ, МИ-4 гэһэн нэгэ вертолёт, АН-2 гэһэн хоёр самолет, ИЛ-14 гэһэн нэгэ самолет түсэбһөө гадуур заһабарилан бэлдэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Иимэ ажал хэжэ олоһон салин хүлһөө табан жэлэй жасада оруулха юм.

Авиапредприятиин бусад албатанай хүдэлмэрилэгшэд бултадаа субботнигто хабаадалсаха тогтоол батален абаа. Зарим хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө хэдэг ажал субботын үдэр хэхэ, зариманиинь аэропортын эзэлдэг газар, талмай сэбэрлэхэ юм. Энэ үдэр бултадаа габшагайгаар ажаллаха гэжэ шиидэбэд.

И. ХРАПУНОВ.

ГАЗЕТЫН ҮҮРГЭ БА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН

Һаяхан Гусиноозерск хотодо аймагай газетэнүүдэй редакторнуудай хоёр үдэрэй зүблөөн үнгэргэгдэбэ. Партиин Буряадай обкомой пропаганда ба агитациин таһагай үүсхэлээр зарлагдаһан тус зүблөөндэ хабаадагшад «Аймагай газетэнүүдэй хуудаһануудта социалис мүрысөөнэй ябаса ямараар харуулагданаб» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Партиин Сэлэнгын райкомой секретарь нүхэр С. Д. Ринчинов аймагайнгаа түүхэ, экономикын хүгжэлтэ, хүдэлмэришэд, таряашадай мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа гол зорилгонууд тушаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

«Улаан Сэлэнгэ» газетын редактор нүхэр Г. Ц. Сабжаев элидхэл хэбэ. Аймагай ажалшадай дунда социалис мүрысөө үргэнөөр, тодорхой һайнаар дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ энэ газетын тон ехэ үүргэ дүүргэдэгынь мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй эхилхэтэй зэргэ колхоз, совхозуудай түрүү һаалишад өөһэд хоорондоо социалис мүрысөөнэй договор баталжа, тэдэнээ газетын хуудаһанда толилуулба. Эндэ юу хэлэлтэйб гэбэл, «Улаан Сэлэнгэ» газетын хүдэлмэрилэгшэд энэ һайхан хэрэг эмхидхээ бшуу.

— Нёдондо аймагаймнай 340 һаалишадай 166-ниинь үнеэн бүриһөө хоёр мянганһаа дээшэ литр һү һаажа шадаба. Хэды тиигэбэшье гүрэндэ һү тушааха 5 жэлэй түсэб хэр дүүргэгдэнэб гэжэ шэнжэлээд үзэхэдэмнай, зарим фермэнүүд, бухэлы ажахынууд халтад лэ гэбэл, сээгдэлдэ орсхоор байшаба, — гэжэ нүхэр Г. Ц. Сабжаев мэдүүлбэ. — Эгээ тиимэһээ, эрхим бэрхэ һаалишадтаяа хөөрэлдэжэ, аймагай бүхы һаалишадай дунда ёһотойл мүрысөө дэлгэрүүлхэ, тэрэнэй ашаар түсэб, уялгануудаа дүүргэхэ арга олохо гэжэ хэлсээ һэмди.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ нүхэд А. Б. Будажапов («Зэдын үнэн»), Ц. Г. Бабушеев («Ленинэй туг»), С. А. Цыбиков («Коммунизмын туяа»), С. С. Цырендоржиев («Буряад үнэн»), Г. И. Громов («Бэшүүрэй таряашан»), В. А. Сергеев (телевидени ба радио-дамжуулгын талаар республиканска комитет), А. Т. Афанасьев («Прибайкалец»), П. Л. Натаев («Правда Бурятии»), И. Р.-Д. Очиров (КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторые даагша) болон бусад хабаадаа.

Удаань зүблөөндэ хабаадагшад Гусиноозерскын ГРЭС-эй барилгатай, Бага Холбоолжоной шулуу нүүрһэ малтагшадай ажал хүдэлмэритэй танилсаба.

Манай корр.

ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛЭЙ габшагай алхам

ЗАҺАБАРИЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭ ОЙРТОО

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүхы техникээ шанар һайнтайгаар заһабарилжа, хабарай тарилгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахаар эрмэлзэнэд.

Колхозой механизаторнууд «Ажалай эгээл ехэ бүтээсэ туйлахын, машинануудай техническэ хүсые үлэмжэ һайнаар ашаглахын түлөө хүдөө ажахын механизаторнуудай хүдэлөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые анхаралтайгаар уншажа, зүбшэн хэлсээд хабарай тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула трактор, машинануудаа хурдан түргэнөөр, һайн шанартайгаар заһабарилжа байна.

Эндэ хүдөө ажахын машина, техникэ заһабарилга хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэй, гуримтайгаар, бригадно-узловой аргаар ябуулагдана. Заһабарилгын ажалда эгээл дүршэлтэй механизаторнууд табигдаа. Жэшээлхэдэ, мотоор заһабарилгада эрхим трактористнууд Виктор Хуртин, Вениамин Коротаев, слесарь Филипп Доржиев болон бусад ажаллана. Тэдэнэр түсэбэй ёһоор элдэб түхэлэй 34 трактор заһабарилха байбал, мүнөө 32 трактор заһабарилжа гарганхай. Механизаторнууд Ким Бадмаев, Бимба Бадмаев, Олег Воловик гэгшэд түсэбөөр хараалагдаһан 20 селлкээ баранинень һайн шанартайгаар заһабарилаа. Плугуудые заһабарилха ажалда Антон Ефимов, Алексей Афанасьев, үнинэй механизатор-пенсионернүүд Гарма Будацыренов, Дамби Будаев, Буда-Радна Будацыренов Бальжинима Лубсанов гэгшэд табигдаһан юм. Дурсагдагша механизаторнууд техникэ һайнаар шудалһанайнгаа, шударгы габшагайгаар ажалаһанайнгаа ашаар үдэрэйнгөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, олоной дунда хүндэтэй болонхой.

— Манай колхозой механизаторнууд бүхы тракторнуудаа тарилгын бусад хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ техникэ, зэр зэмсэгүүдээ заһабарилжа дүүргээ, — гэжэ колхозой ахамад инженер Леонид Бадмажапов мэдүүлбэ.

Хоёр халаан дотор трактор, машинануудаа хүдэлгэхэ зорилгоор 15 залуушуулые тусгаар эмхидхэгдэһэн курсада һургажа байнхай. Тэдэнэр апрелиин нэгэндэ курсаяа дүүргэжэ, трактористнуудай үнэмшэлгэ абаха юм.

Ягодное гэжэ нютагта һуурижаһан колхозой 2-дохи отделениин механизаторнууд техникэ заһабарилгые саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргөө. Энэ хэрэгтэ тракторно-тараан ажалай бригадын бригадир Виктор Нефедьевич Малофеевэй аша үрэ тон ехэ байна.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

ДАБХАР БАЯР

Тэрэ үдэр Захааминай аймагай соёлой байшан һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй, тэндэ суглараагшад — хүдөө ажахын түрүүшүүл, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд хүхюун баяртайнууд. Баярай зүблөөндэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семёнов Захааминай аймагта дамжуулгын Улаан туг үгэхэ тухай тогтоол уншаад, партиин ЦК-гай ба гүрэн түрын үмэнэһөө халуун баярые хүргэһэнэйнгөө һүүлээр, тус аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй түлөөлэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг барюулаа. Энэ ехэ шагнал тус район тодорхойлхы жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, гүрэндэ тушааха түсэбөө үлүүлжэ, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ онсо шалгарһандаа хүртөө юм. Жэшээлбэл, табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада аймаг гүрэндэ түсэбһөө гадуур 6380 центнер мяха, 15,4 мянган центнер һү, 156 центнер нооһо тушааһан.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семёнов Улаан туг барюулхаһаа гадна, 1974 ондо дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илажа гараһан ажалай түрүүшүүлдэ гүрэн түрын дээдын хайра шагнал— орден, медальнуудые зүүлгэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. С. Семёнов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг партиин райкомой нэгэдэхи секретарь М. Б. Михеев түрүүтэй ажалай түрүүшүүлэй түлөөлэгшэдтэ барюулжа байна.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ...ЕВТЭ ХҮРЭБЭ

...В. (ТАСС). Венгриин ... хүдэлмэришэнэй ... ЦК-гай уряалаар ...-гэй XI съездэдэ хабаа... ошожо ябаһан КПСС-... ЦК-гай Генеральна сек... Л. И. Брежнев мар... 15-да Украинын нийс... ...одо тогтобо.

... В. Щербицкий, И. С. ...ский, А. П. Ляшко бо... республикын бусад хү... ...лэгшэд вокзал дээрэ ... Л. И. Брежневые уг...

...р Л. И. Брежнев ...ликын Коммунис пар... ба правительствын хү... ...лэгшэдтэй хөөрэлдэ... түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй 1975 оной арадай ажахын түсэбүүдые, социалис уялгануудые, мүн бүхы табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ талаар партийна организацинуудай хүдэлмэриин асуудалнуудые, хабарай тарилгада бэлэдхэл хэлгын ябаса тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар зохёон байгуулхы ажалдаа ехэ амжалтануудые туйлахыень нүхэр Л. И. Брежнев Совет Украинын коммунистнуудта, бүхы ажалшадта хүсэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ҺУНГАХА, РСФСР-эй ХИЗААРНУУДАЙ, ОБЛАСТЬНУУДАЙ, ОКРУГУУДАЙ, РАЙОНУУДАЙ, ГОРОДУУДАЙ, СЕЛЬСКЭ БА ПОСЕЛОГУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮДЫЕ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй эрхэ түлөөлэлгын, РСФСР-эй хизаарнуудай, областьнуудай, округуудай, районуудай, городуудай, сельскэ ба поселогуудай ажалшадай депутадуудай арбан дүрбэдэхи зарлалай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгын дүүрэһэнтэйнь дашарамдуулан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтооно:**

РСФСР-эй Верховно Соведые һунгаха, РСФСР-эй хизаарнуудай, областьнуудай, округуудай, районуудай, городуудай, сельскэ ба поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые һунгаха һунгалтые 1975 оной июниин 15-най амаралтын үдэр үнгэргэхэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва,
1975 оной мартын 17.

...ГРИИН ГАЗАР ДЭЭРЭ БОЛОҺОН ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

...СС-эй делегаци Будапештдэ ерэбэ

...ДАПЕШТ. (ТАСС-ай ... корр.). Венгриин ... хото һайндэрэйхеэр ...гдэнхэй. Үйлсэнүү... талмайнуудынь гоё ... паннонуудаар, транс... ...нуудаар, «XI» гэһэн ... плакадуудаар шэмэг... байна. Венгриин Арадай Республика ороной ажа... ехэ түүхэтэ ушар ... угтажа байна: Венг... Социалис хүдэлмэриин партиин XI съезд ... 17-до нээгдэхэнь.

...СС-эй ЦК-гай Генеральна ...секретарь нүхэр Л. И. ... түрүүтэй Советскэ ... Коммунис партиин ... ВСРП-гэй ЦК-гай уряалаар съездын хүдэлмэридэ хабаадаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Щербицкий, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ ВНР-тэ байдаг элшэн сайд В. Я. Павлов делегациин бүридэлдэ ороно.

Мартын 16-да нютагай сагаар 18 час, СССР-эй ба ВНР-эй гүрэнэй тугуудаар, «ВСРП-гэй XI съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа ерэһэн манай совет айлшадые үнэн зүрхэнһээ халуунаар амаршалнабди!» гэжэ ород ба венгр хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн уряа лозунгнуудаар шэмэглээтэй ниислэл хотын Баруун вокзалда тусхай поезд хүрэжэ ерэбэ. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар, ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ВНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ене Фок вагоной үүдэндэ Леонид Ильич Брежневые, КПСС-эй делегациин бусад гэшүүдые үнэн зүрхэнһөө халуунаар, аха дүү ёһоор амаршалан угтаба.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, К. В. Русаков, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүн А. М. Александров нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта ерэлсээ.

ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Антал Апро, Валерия Бенке, Бела Биску, Шандор Гашпар, Карой Немет, министрнүүд, ВСРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, ВНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Рапаи, СССР-һээ ВНР-тэ байдаг элшэн сайд В. Я. Павлов, СССР-эй посольствын ба ВНР-тэ байдаг совет бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, Урдахи бүлэг сэрэгүүдэй командалагша, генерал-полковник Б. П. Иванов гэгшэд нүхэр Л. И. Брежневые, делегациин гэшүүдые угталсаа.

Будапештын ажалшадай түлөөлэгшэд нүхэр Л. И. Брежневые, делегациин гэшүүдые халуун дулаанаар, үнэн зүрхэнһөө амаршалба.

КИНОМЕХАНИГАЙ ШАБИНАР

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

Баунтын аймагай Жилиндын совхозой түб һууринай соёлой байшанда Федор Васильевич Беспалов киномеханигаар арбаад жэлдэ хүдэлнэ. Дүй дүршэлөөр баян болоһон энэ нүхэр коммунис ажалай ударнигай нэрэ солодо хүртэнхэй, хубиингаа табан жэлэй даабариие нэгэ жэлээр уридшалан дүүргэһэн юм. Тиигэжэ совхозой ажалшадай Эунда хүндэтэй болоһон байна.

Гансал ажахын холын малшадта саг үргэлжэ кино харуулха гэхэдээ нүхэр Беспалов ядалдадаг байгаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, малшад холуур байрладаг, харгы замшье муу байха. Энэ ушар тэрэнэй һанаа бодолые зобоодог, анхаралыень татадаг һэн. Тиигээд малай фермэнүүдтэ хүдэлдэг трактористнуудые мэргэжэлдээ һургаха гэжэ шиидээ. Эгээл холын хоёр фермэдэ ажалладаг нүхэд Ринчинов, Спиридонов гэгшэдые нарин плёнкотой аппаратураар кино харуулха хэрэгтэ һургаһан байна. Киномеханик Ф. В. Беспаловай шабинар мүнөө малшадта кино харуулдаг болонхой.

Иигэжэ Федор Васильевичай оролдолгоор холын малшад саг үргэлжэ кино харадаг болоо. Дүршэлтэй киномеханик хирэ-хирэ болоод фермэнүүдтэ ошожо, аппаратурануудыень шалгадаг, заһабаридаг байна юм.

Манай корр.

ОЛООРШЬЕ, ҺАЙНААРШЬЕ УНШАХА

(«Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин XIII республиканска конференци дээрэһээ тэмдэглэл)

Тус конференци дээрэ лекционно хүдэлмэрине улам һайжаруулха тухай ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна. Тоосоото үе соо — һүүлэй гурбан жэлэй туршада политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлэгшэд ехэ хүдэлмэри хээ, саашадаа үшөө ехэ хүдэлмэри хэхэ эрилтэ табигдажа байна, — гэжэ элидхэлшэ, «Знание» бүлгэмэй Буряадай организациин правлениин түрүүлэгшэ, профессор **Л. Е. Элиасов**, үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Үнгэрһэн гурбан жэл хадаа юһэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй шиидхэхы үе саг байгаа. «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд энэ үедэ лекционно хүдэлмэреэ мүн лэ энэ хэрэгтэ зорюулан хүдэлөө. Тоосоото үе соо 290 мянган лекци уншагдаһан, лекторнүүдэй олон семинарнууд үнгэргэгдэһэн, лекцинүүд болон методическа материалнууд бэлдэгдэһэн байна. Үлхөө лекцинүүдые уншаха, саг үргэлжэ хүдэлдэг лектори, ниитэ политическэ темээр уншалга, научно-практическа конференци, тусхай темээр үдэшэнүүдые үнгэргэхэ, арадай университедүүд гэхэ мэтэ эрдэм ухаа нэбтэрүүлдэг оншо аргануд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Жэшээнь, гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ 95 мянган лекци уншагдаа гэхэ гү, али манай республикын хүн бүхэн жэлдээ 8—10 дахин лекци шагнаа.

Һаалишад, хонишодой хүдэлдэг газарта, заводой цехтэ, соёлой байшанда, залуушуулай хамтын байрада — совет хүнэй ажалладаг, һуудаг лэ газарта лекторэй үгэ дуулдадаг юм. Олониитые гэгээрүүлхэ, болбосоруулха, хүмүүжүүлхэ, эмхидхэхэ талада лекторэй үгэ тон хүсэтэ зэбсэг байгаа, саашадаашье байха юм.

Ажалшадай дунда политическэ, научна эрдэм дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ олон мянган лекторнүүд — эдэбхитэд хабаадана. Олониитэ эдэбхитэдэй эмхи «Знание» бүлгэмэй гэшүүд жэлһээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ гурбан жэлэй саада тээ 10 мянган гэшүүд байһан һаа, мүнөө 13 мянга шахуу болоо. Эдээнэй олонхинь—80 процентнь дээдэ эрдэмтэй зон юм. Эдэнэрэй дунда 30-ниинь профессор, эрдэмэй доктор, 507-ниинь доцент, эрдэмэй кандидат, 1100-ниинь дээдэ һургуулинуудай багшанар. Буряадай филиалай эрдэмтэд болоно. Арадай ажахын мэргэжэлтэд олон юм. Бүлгэмэй гэшүүдэй хахадһаа олонхинь хүдөөгэй эхин организацинуудта ажаллана.

Олон аймагуудта лекционно хүдэлмэрине һайнаар, тодорхойгоор ябуулдаг болонхой. Жэшээнь, Бэшүүрэй, Захааминай, Зэдын, Кабанскын, Хяагтын, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй, Советскэ районуудай «Знание» бүлгэмэй эхин организацинууд эдээнэй тоодо ороно.

«Знание» бүлгэмэй аймагуудай организацинууд колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай партийна организацинуудай хамтаржа түсэб табяад, тогтоогдоһон үдэртэ лекцинүүдые эмхидхэдэг гуримтай болонхой. Лекторэй үдэр «Знание» бүлгэмэй, партийна комитедүүдэй лекторнүүд үйлэдбэриин бүхы участогуудта гаража, лекци уншадаг юм. Тэрээнһээ гадна аймагуудай хүтэлбэрилхы , тушаалтад, мүн ажалшадай эрилтэ хангадаг эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд байд гээд лэ хүн зонтой уулзадаг заншалтай болоо. Олон нютагуудта иимэ уулзалганууд мүн лэ тогтоогдоһон саг соо болодог юм. Иимэ хэмжээ ябуулгын ашаүрэ ехэтэй байһаниинь ойлгосотой, Прибайкалиин аймагай организациин правлениин түрүүлэгшэ **П. К. Селиверстов** болон бусад энээн тухайда тогтон хэлэбэ.

Ниитэ политическэ темээр уншагдадаг лекцинүүд ехэнхи һуури эзэлдэг байна. Мүн экономикын эрдэм ухаа нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болоһониинь элитэ. Ажалшадай экономическа һуралсал һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолтой зохилдуулан, экономикын эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ хэрэг үргэдхэхын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Кабанскын, Захааминай, Сэлэнгын, Прибайкалиин, Загарайн аймагуудай. ЛВРЗ-гэй, авиационно заводой, шарин сэмбын комбинадай «Знание» бүлгэмэй эдэбхитэд коллективүүдтээ экономическа һуралсалай холын хараатай түсэб табилсаһан байна. Партиин экономическа политика тухай, социалис мүрысөөн тухай, ниитын үйлэдбэрине ашаүрэ ехэтэй болгохо тухай асуудалнуудаар олон лекцинүүдые эдэнэр уншадаг болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ экономикын асуудалаар 13 мянган лекци уншагдаа. Багшанарай, хүдөө ажахын институдай экономическа кафедрануудай багшанар, Буряадай филиалай экономико шэнжэлдэг таһагай эрдэмтэд, авиационно заводой, мяханай комбинадай, «Электромашина» болон бусад заводуудай мэргэжэлтэд-экономистнууд экономикын эрдэм нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Эрдэмтэд **Ф. И. Шулунов**, Г. Ш. Раднаев, Б-М. Б. Балданов, Ц. Б. Галданов болон бусад эдэнэрэй тоодо оролсоно.

Эрдэм ухаанай ямаршье һалбари хаража үзэбэл, лекцинүүд олоор уншагдадаг, эдэбхитэд-лекторнүүд олоороо хабаададаг байна. Тиин уншагдадаг лекцинүүдэй шанар улам һайжаруулха тухай элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд тогтожо хэлээ. Лекцинүүдэй удха шанар һайжаруулхын тулада лекторнүүдэй мэргэжэл, лекци уншаха шадабариинь дээшэлүүлхэ, эдээндэ туһаламжа үзүүлхэ, лекцинүүдые шалгажа, шэнжэлжэ үзэхэ гэхэ мэтын һанамжанууд эндэ хэлэгдээ. Эдээнтэй хамта «Знание» бүлгэмэй республиканска организациин правлениин дэргэдэхи научно-методическа соведүүдэй хүдэлмэри шагнагдаха шухала, уншагдадаг лекцинүүдэй тематика олон ондоо болгохо гэжэ үгэ хэлэгшэд профессор **Е. Е. Тармаханов**, **П. К. Селиверстов** (Прибайкалиин аймаг), **Г. И. Хилтухин** (хүдөө ажахын институт), **М. А. Галицкий** (БАМ-ай II-дэхи тоннельнэ отряд) болон бусад тэмдэглэһэн байна.

«Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой ёһоор лекторнүүдые шэлэн томилхо хэрэгтэ ехэ һанаалаа табиха шухала, — гээд доцент **Ф. И. Шулунов** хэлэбэ. Хурса хурдан хүнүүдые лекторнүүдээр табиха хэрэгтэй. Ямар лектор бэ, тэрээнһээ лекцинь дулдыдаха байна бшуу. Лекторэй үгын хүсэ нүлөө ехэтэй байхын тулада лекцинүүдые тематическа шэглэлтэй болгобол һайн бэлэй. Мүн экономикын эрдэмэй теориин асуудалаар лекцинүүд үшөөл үсөөнөөр уншагдана. Промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай главна экономистнууд энэ хэрэгтэ үсөөнөөр хабаадуулагдана.

Уншагдадаг лекцинүүдые бодото байдалтай холбохо гээшэ тон шухала эрилтэ мүн. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлынь үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо Буряад ороной колхоз, совхозуудай, промышленна үйлэдбэриин туйлаһан амжалтануудай тоо баримтанууд лекцинүүдтэ тон багаар хэлэгдэнэ гэжэ конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд онсо тэмдэглэбэ. Бодото байдал дээрэһээ — табан жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэлдээ ажалшадай туйлаһан амжалта тухай, мүн тэрээнтэй хамта дутагдалнууд тухай лекцидэ тобойсо харуулалсаа һаань, лекторэй үгэ ямар хүсэтэй, нүлөөтэй болохо һэм бэ. Жэшээнь, үнгэрһэн энэ үе соо 80 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үгтэһэн байна. Тиигэхэ зуураа продукциин өөрын үнэ хямдаруулха түсэб дүүргэгдээгүй үлөө. Үгышье һаа, энэ хугасаа соо хүдөө ажахын үйлэдбэриин машина, техникэ, бусад түхеэрэлгэ 40 процентээр нэмээгдэһэн аад, тэрэнэйнгээ аша үрые оройдоо 12 процентээр харюулһан байна. Эдэ мэтын тоо баримтануудые асуулжа, шэнжэлжэ үзэһэн лекцинүүдэй аша үрын ехэ байхань арсашагүй.

Үзэл бодолой асуудалаар уласхоорондын оршондо шанга тэмсэлэй боложо байгаа оршон байдалда үзэл суртаалай хүдэлмэри, тэрэ тоодо лекционно пропаганда шангадхаха эрилтэ улам хурсаар табигдана. Лекторнүүд мүнөөнэй элдэб эсын номнолнуудта эрид шууд харюу үгэхэ ёһотой. Энээнтэй хамта залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ лекторнүүд тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Энэ талаар промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай «Знание» бүлгэмэй лекторнүүд ехэ юумэ хэнэ. Энээниие батадхахын тулада элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд олон жэшээнүүдые харуулаа. Авиационно заводой, ЛВРЗ-гэй, прибор бүтээлгын болон бусад заводуудай, хүдөөгэй олон нютагуудтахи лекторнүүд хүдэлмэршэн, хүдөөгэй залуушуулай дунда экономикын, эрдэм техникын асуудалаар һонирхолтой хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Залуу хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, хүмүүжүүлхэ гэһэн хүдэлөөн улам үргэн дэлисэтэй боложо байна.

БАМ-ай барилгашадые лекцеэр, соёл культурын талаар хангаха хэрэг һайжаруулха тухай эндэхи түлөөлэгшын һанамжа шагная.

М. А. Галицкий, БАМ-ай 11-дэхи тоннельнэ отрядай начальнигай орлогшо: үнгэрэгшэ зун хооһон газар дээрэ байра байдал түхеэржэ эхилээ һэмди. Барилгынгаа хүдэлмэри юунһээ эхилээбибди гэхэдэ, тон түрүүн коллектив эблэрүүлжэ, бухы ажалаа захалаалди даа. Юуб гэхэдэ, манай үргэн ехэ орон доторһоо олон нютагуудһаа олон ондоо үндэһэ яһатан суглараа юм. Түрүүшээр радиошье, газетэшье үгы һааб даа. Манай байһан газарнаа Нижне-Ангарск эгээл дүтын һуурин болохо (130-аад модо). Байра байдалаа түхеэрһээр түбхинөөбди. Радио, почто, клуб бии болонхой. Майхан клубтайбди. Теэд яһала гэмгүй. Кино ходо харадагбди. «Знание» бүлгэмэй организаци эмхидхэгдэнхэй. Лекци, хөөрэлдөөн хэгдэдэг юм. Улаан-Үдэһөө лекторнүүд ерэдэг даа. ЛВРЗ, авиационно заводһоо, Буряадай филармониһоо артистнууд ерээ һэн.

Бэрхэ лекторнүүдые манда олоор эльгээжэ байгыт, — гэжэ нүхэр Галицкий хэлэбэ. Гадна Буряадай искусство, литературатай һайса ганилсаһайбди гэжэ һанагдана. Тиимэһээ ялас гэтэр лекци уншаха бэрхэ лекторнүүдһээ гадна, Буряадай зохёолшод, искусствын ажал ябуулагшад манда ошожо байг лэ гэхэ байнаб.

Сэлэнгын аймагай Ноёхон нютагай «Знание» бүлгэмэй эхин организациин түрүүлэгшэ **В. Д. Ринчинов** мүн лэ зохёолшодтой уулзаха хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлбэ.

Зохёохы ажалтан — зохёолшод, уран зураашад, артистнууд лекционно пропагандада юундэ хабаадуулагданагүй шахуу гээшэб гэһэн бодол түрэхөөр байба. Зохёохы ажалтанай түлөөлэгшэдшье конференцидэ үсөөн байгаа.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар зохихо тогтоол баталан абтаа.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конференциин зал соо.

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

КУКУРУЗА ТАРИЖА ЭХИЛБЭ

ТАШКЕНТ. (ТАСС-ай корр.). Узбекистанай урда захада кукурузын тарилга эхилбэ. Энэ ургамалые тариха хэрэгые шефтээ абаһан комсомол-залуушуулай 2 мянган бригада сооһоо Сурхандарьинска областиин «Узбекистан» гэжэ совхозой Чара Мирзатовай бригада түрүүлэн тарилгаяа дүүргэбэ. Залуу кукурузашад 60 гектар дээрэһээ хоёр ургаса абахаар хараална.

Энэ жэлдэ Узбекистанай комсомол-залуушуулай бригаданууд 153 мянган гектар уһалагдадаг газар даажа абаад, эндэһээ нэгэ миллион тонно алтан шаргал ороошо хуряахые түсэблэнэ.

ҮНДЭР БАЯН УРГАСА АБАХЫН ТҮЛӨӨ

НИКОЛАЕВ. (ТАСС-ай корр.). Ороохо таряа ехээр ургуулан хуряадаг Снигиревско районой таряашад намар таригдадаг ургамалнуудтаа нэмэлтэ тэжээл оруулжа дүүргэһэн тухайдаа элидхэбэ. 44 мянган гектарта 3 мянга гаран тонно минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдаа.

Тааруу һайнаар үтэгжүүлгэ хэхэ агрегадууд, түхеэрэлгэнүүд оньһожоруулагдамал отрядуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Намар тарилгын хэгдэһэн бүхы талмайн хахад хубиие — 300 мянган гектарые иимэ аргаар элдүүрилһэн байха юм.

АРАРАДТА ЭРТЫН ХАРТААБХА ҺУУЛГАГДАНА

ЕРЕВАН. (ТАСС-ай корр.). Арарат голой таряашад Армениин ССР-тэ түрүүлэн, хабарай тарилгаяа эхилбэ. Колхоз, совхозуудай ажалшад эртын хартаабха тарина. Эндэ мянгаад гектарта энэ ургамал таригдахаар түсэблэгдэнэ. Һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн, элдүүрилэгдэһэн газарта хартаабха һуулгагдана.

САГААН ЭДЕЭН ДЭЛБЭРХЭНЬ

ХАЧМАС. (Азербайджанай ССР). (ТАСС-ай корр. В. Беляевский). Овощ ургуулдаг, һү ехээр үйлэдбэрилдэг тусхай шэглэлтэй совхозуудай байдаг Азербайджанай хойто хубида барилга үргэнөөр хэгдэнэ. Жэлдээ 2400 тонно һү үйлэдбэрилхөөр хараалһан бүлэг барилга эндэ эхилбэ. Фермын бүхы хүдэлмэриин оньһожоруулагдаһанай ашаар һаалишан бүхэн табяад үнеэ харууһалха аргатай юм.

БЭЛШЭЭРИДЭ ГОЛ АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАНА

ТБИЛИСИ. (ТАСС-ай корр.). Үхэр мал шахан таргалуулгын Джандарска бүлэг барилгада эршэтэ ажал бурьялна. Грузида эгээн ехэ—800 гектар һайжаруулагдаһан бэлшээри эндэ хэгдэхэ юм. «Сельхозтехникын» механизаторнууд эндэ ерэбэ. Һөөг бургааһадые үндэһөөрнь абажа, хужартай газарые һайжаруулжа эхилбэ.

Жэлэй дүүрэтэр республика дотор 14 мянган гектар газар уһалагдадаг болохо.

БУЛАД-ГОРХОН ХАРЬЯЛНА

МАГНИТОГОРСК. (ТАСС-ай корр.). В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай булад хайлуулгын хоёр ваннатай 35-дахи агрегадай хүдэлмэришэд жэлэй эхинһээ хойшо 300 мянган тонно булад хайлуулба. Тэрэ нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 70 мянган тонноор ехэ.

«АРСЕНЬЕВСКИЙ» ГЭЖЭ КОМБИНАТ АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАА

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС-ай корр.). Хрустальненска ашагта малтамал шанаржуулдаг комбинадай «Арсе[…]ский» гэжэ шэнэ участ[…] үйлэдбэриин ехэ бар[…] ашаглалгада оруулагдаба[…] гаан туулганай баян […]шые абаха шухала бар[…]нууд ашаглалгада ор[…]даа.

ЭРЭЛХЭГ ТРАКТОРИСТЫН НЭРЭМЖЭТЭ

РЯЗАНЬ. (ТАСС-ай корр.). Арадай ехэ баялиг — таряа аршалан абарха […]наһа бараһан Рязаниин […]сомолец Анатолий Ме[…]вой нэрэ бүхы орон до[…] суурханхай. Үнгэрһэн […] областиин 1150 залуу […]низатор геройн нэрэм[…] хүндэтэ шанда хүртэхы[…]лөө тэмсэһэн байна.

Тиин һаяхан «Сотни[…]ский» совхозой механи[…] Николай Малыг[…] ВЛКСМ-эй Рязанска […]мой шан барюулагдаа. […] ехэ Илалтын 30 жэлэй […] хүндэлэлдэ ажалай ва[…] жагсан, Н. Малыгин хаб[…] тарилгада һайнаар бэл[…] байнхай. Үндэр баян ур[…] ургуулжа, түсэбтэ табя[…]лэй түгэсхэхы жэлэй ур[…] хуряалгын үедэ 1500-һа[…]га бэшэ тонно таряа ха[…] шиидээ.

МЕТАЛЛУРГНУУД — ХҮДӨӨ АЖАХЫДА

АЛМА-АТА. (ТАСС-ай корр.). Усть-Каменогор[…] титан-магниин комби[…] коллектив энэ жэлдэ […]һөө гадуур түрүүшын […] үтэгжүүлгэ ашаалан […]ба. Иимэ үтэгжүүлгэ […]кистанай таряашадта […] гээгдээ. 1975 ондо […]лургнууд 45 мянган […] үтэгжүүлгэ үйлэдбэр[…] гаргахые хараална.

БҮХЫ ТҮХЭЛЭЙ АВТОМОБИЛЬНУУДТ[…]

КИНЕШМА (Иванов[…] область). (ТАСС-ай корр.). Эндэхи запас частьнууда[…]вод тоһодогдонгүйгөөр х[…]дэг түрүүшын подшипни[…]дые бүтээн гаргаба. М[…]лофторопластын лентээр […]дэһэн тусхай подшипни[…]даар автомобильнуудые […]галга автомашинануудай […]ническэ харууһалгын х[…]нилээд хороохо, заһ[…]хэнгүй, эдэниие удаан […] соо ашаглаха арга олго[…]

Автомадаар хангагд[…] поточно нэгэ линии даб[…] ашаглалгада оруула[…] Үшөө хоёр линиин аша[…]гада оруулагдахадань, […] түхэлэй автомобильнуу[…] жэлдээ хэдэн миллион […] шипник бүтээгдэдэг бо[…]

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУ[…] ДАЙНАЙ ГЕРОЙНУУД[…] ТУХАЙ

ТАШКЕНТ. (ТАСС-ай корр.). Узбекистанай ки[…]тографистнуудай […] буулгаһан «Мартаг[…]дуун» гэжэ уран һай[…] фильм Ташкент хотодо […]рүүшынхеэ харуулагдаба. […]ветскэ Союзай Герой М[…]дали Топивалдыевта. Б[…]руссиин партизан отряду[…] дайлалдаһан узбек сэр[…]тэ энэ шэнэ лентэ зорю[…]дана.

ДАРИИН ҮНЭРӨӨР АНХИЛЬҺАН МҮРНҮҮ[…]

ХАБАРОВСК. (ТАСС-ай корр.). Агуу ехэ Илалты[…] жэлэй ойдо зорюулаг[…] «Байлдаан тухай хөө[…]ном» гэһэн выставкэ т[…]рай эрдэм, наукын б[…]текэ соо нээгдэбэ. Эсэг[…]ноо хамгаалгын Агуу ехэ[…]най жэлнүүдтэ хэблэгд[…]раһан номууд эндэ таби[…] Фронт дээрэ байлдаанай […]та замхахада сэрэгшэд, […]дуудай цехүүд соо, хүд[…]станиуудта ажалшад сүлөө[…]таа эдэ номуудые унш[…] байгаа. М. Шолоховой, Толстойн, И. Эренбур[…] В. Василевскаягай, А. Т[…]довскиин, К. Симоновой, бусадай зохёолнууд э[…] дунда бии.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ПЛЕНУМ

ВЛКСМ-эй Хура[…] райкомой ээлжээтэ […] боложо дүүрэбэ. «[…] ЦК-гай декабриин […]он). ВЛКСМ-эй ЦК[…] Пленумуудэй шии[…]нүүдһээ үндэһэлэн, […] комсомолой орга[…] бэелүүлхэ зорилгонуу[…]хай» асуудалаар […] райкомой нэгэдэхи се[…] К. Д. Дагбаев элидх[…]

Аймагай залуу ү[…] гэсхэхы жэлые а[…]гаар дүүргэхын тула[…] шагайгаар ажаллах[…] гэжэ элидхэлшэ т[…]

Агуу ехэ Илалты[…]лэй ойе угтуулан, […] комсомол-залуушуула[…] лективүүд Москвагай […] молшуудай гар[…] «Өөрынгөө түлөө, […] хүбүүнэй түлөө» гэһ[…] хэл үргэнөөр дэмжэ[…] Илалтын Улаан Туг[…]дэ фото-зурагаа аб[…]рэ хүндэдэ хүртэх[…] эдэнэр өөһэд хоорон[…]рысэжэ байна.

Саашадаа нүхэр […] аймагай залуу үетэн[…] сагта бэелүүлхэ хар[…]гонууд тушаа онсо […]

Б. ДАР[…]
КПСС-эй ра[…]
эмхидхэлэй т[…]

БАМ

ХАБСАГАЙ ШУЛУУН ХАДАНУУДАЙ ДУНДУУР

2. ШЭНЭ ХАРГЫГААР

Эндэ ехэл хүйтэн. Хурамхаанда 35 градус хүйтэн һаа, эндэ 40 градуста хүрэдэг. Байгша оной январь соо 50 градус хүйтэн болоһон юм. Гэбэшье Таазаһаа Уоян тээшэ харгы барижа байһан хүдэлмэришэд ажалаа зогсоонгүй хүдэлөө. Шэнээр татагдаһан харгы дээрэ шорой адхаха, тоогүй олон уһа голнууд дээгүүр хүүргэнүүдые табиха хүдэлмэри минута соошье һаатаагүй. Энэ барилгада ажаллажа байһан хүдэлмэришэд али зэргын харюусалгатай юумэ хэдэгээ һайн мэдэнэ бшуу. Тиимэһээл Эхэ оронойнгоо эльгээһэн оньһон техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэнэ бшуу.

«Запбамстроймеханизаци» трестын 138-дахи, 139-дэхи, 140-дэхи оньһожоруулагдамал колоннонуудай жолоошод, экскаваторай машинистнүүд, трактор, машинануудаа хоёр халаан соо ашаглана. Хурамхаанай аймагай газар дээрэһээ Хойто-Байгалай аймагай Кумора, Уоян гэхэ мэтын нютагууд тээшэ автомобильна харгы татагдажа байна.

Хурамхаанай аймагай Дэрээнэй совхозой сабшалан, таряалангай хажуугаар дардам шоссе харгы зурьна. ЗИЛ-133 машинымнай мотоор нэгэ жэгдэхэнээр шэнхинэнэ. Үнгэрһэн жэлэй намар энээгүүр ябахада, һаяа шорой адхагдажа байгаа бэлэй. Мүнөө ашаатай машинанудай ябахаар дардам харгы зурьна. Залуу жолоошон Николай Михайлов ямаршьеб даа нэгэ хүхюун дуунай аялга хамар дороо гүнгэнэн татана. Тэрэ машинынгаа гүйдэлые улам түргэдхэнэ.

Үглөөнэй уурал манан дээгүүр Баргажанай хаданууд яларан толорон харагдана. Уданшьегүй Баргажанай Икадай хадануудай уулзалдаһан газарта хүрэжэ ерэбэбди. Хабсагай шулуун хаданууд өөдэ автомобильна харгы зурьна. Машинымнай мотоор шангаар хүнхинэнэ. Дэрээнэй совхозой сабшалан, таряалан альган дээрэмнай шэнгеэр нэмжын харагдана. Нарийхан сагаан утаһан мэтээр Баргажан голой годирхонь харагдана.

Далайн нюруунһаа 860 метр үндэр газарта хүрэжэ ерэбэбди. Хойноһоо хорон хүйтөөр жабарлана. Хүдэлмэришэд дэгэлэйнгээ захануудые бодхожо, нюур хасараа халхалнад.

— Эндэһээ сааша ехэл хүйтэн юм. Бүхэли зундаа газарынь гэдэдэггүй. Шэнээр татагдаһан харгы дээрэ шорой адхахын тула газар тэһэлхэл уширтай болонолди даа, — гэжэ мастер Ц. Д. Дашабалов хөөрэнэ. Хоёр хадын хоорондо зэрлиг тала хабтайна. Эндэхи хадануудай хаяада набтархан шэнэһэн модод, ябаган сагдуулнууд харагдана.

Уданшьегүй шэнээр татагдажа байгаа харгын 37-дохи километртэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ барилга-хабсаралгын 572-дохи поездын Юрий Николаевич Толстиковой бригадын коллектив байрланхай. Вагон гэрнүүдэйнь нарийхан хоолойнуудһаа хүхэ утаан бушхана. Вүлэг хүдэлмэришэд ойһоо асарагдаһан модо элдэб хэмээр тайрана, сабшанад. Тракторист Галин Миндабаев ойдо отологдоһон модо тракторoop таллуулан шэрэжэ байна. Тэдэнэр бригадирайнгаа асаржа ерэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдые машинаһаа буулганад. Энэ бригадын хүдэлмэришэд дундаа ехэл эбтэй юм хаш. Хүхюу согтойгоор шоглолсонод. Эдэнэр өөрынгөө хүсөөр эндээ багахан бани баринхай. Досоонь түмэр пеэшэн табяатай. Гал түлихэдэнь ехэл халуун болодог юм байна.

— Юрий Николаевич Толстиков манай Буряад ороной Новоселенгинск һууринда түрэһэн, үдэһэн хүн. Техникум дүүргээд, томо томо барилгануудта хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон. Бригадынь гэшүүд үгэ хүүрһээнь гарадаггүй. Даажа абаһан ажалаа саг соонь дүүргэхэ гэжэ эрмэлзэдэг.

— Бидэнэр энэ Ковыли горхон дээгүүр хүүргэ бариха даабаритайбди. Хорин табан метрэй энэ хүүргын барилгые майн 1-дэ дүүргэхэ даабаритай һэмди. Тэрэнээ болзорһоонь урид, В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр дүүргэхээр шиидэнхэйбди, — гэжэ Ю. Н. Толстиков найдуулна. Тэрээнтэй хамта Ковыли горхоной эрьеэр ябабабди. Энэ горхон хабсагай шулуун хадануудай дундаһаа эршэ хүсэтэйгөөр эбхэрэн гарана.

Үбэлдөө хэдышье хүйтэнэй болоо һаа, хүрэдэггүй байха юм. Энэ горхон дээгүүр хүүргэ табиханиинь тиимэшье амар хэрэг бэшэ ааб даа. Хүдэр томо бэетэй, залуу хүдэлмэришэдэй самсаараа хүдэлжэ байхыень харахадаа, эдэнэр ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабажа, бүхы даабаряа саг болзор соонь дүүргэхэ шадалтай зон гэжэ ойлгоо һэмди.

Валерий Яковлевич Казимировэй бригадын дархашуул 42-дохи километртэ хүдэлжэ байнад. Эдэнэр хадын хэдэн горхон дээгүүр хүүргэнүүдые табиха даабаритай. Январиин эхинһээ эндэ хүдэлжэ байнад. Эдэнэр ехэл зохид газарта байрланхай. Үндэр хадануудай хоорондо оршоһон үргэн тала. Тойроод уһа голнууд, Сабшалан, бэлшээри. Һалхиншье үлеэнэгүй. Эндэ хэдэн фермэ барижа болохоор юм байна. Энээгүүр машинануудай һаадгүй ябадаг болоходо, Дэрээнэй совхозой малшад зундаа иишэ зөөжэ ерэдэг болоо һаа, үхэр малаа һайса таргалуулха арга боломжотой гэжэ һанагдана.

Эндэ 139-дэхи оньһожоруулагдамал колоннын хүдэлмэришэд байрланхай. Хэдэн арбаад вагон-гэрнүүд, брезент майхангууд талын дунда жэрылдэнэ. Эндэнь эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаха магазин нээгдэнхэй. Хүдэлмэришэдые эмшэлхэ пунктшье бии. Залуу врач Мүнхэ-Жаргал Бальжировтай эндэ уулзажа, танилсабабди.

— Иигээд дулаан болохонь. Элдэб хорхой шумуулнууд бодохо. Хүдэлмэришэдтэ тарилга хэжэ байнаб, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. Иигэжэ хөөрэлдэн һуутарнай, 138-дахи колоннын жолоошон Валерий Истомин орожо ерэбэ. Тэрэ ойлгомторгүй хургаяа адашоо хаш. Мүнхэ-Жаргал шуһан болоһон хургыень сэбэрлэжэ, бинтээр бообо.

Таазаһаа Уоян тээшэ харгы барижа байһан хүдэлмэришэд иимэ хүнгэн бэшэ байдалда ажаһууна, ажаллана. Эдэнэр богонихон болзор соо Уоян тээшэ харгы барижа дүүргэхээр гол шухала зорилго урдаа табина. Үдэрһөө үдэр бүри улам эршэмтэйгээр ажаллана.

Үндэр хадануудай саагуур наранай шурган орохын урдахана 67-дохи километртэ хүрэжэ ерээ һэмди. Хабсагай шулуун хаданууд сүмэ сохигдожо, харгы гаргагданхай. 138-дахи, 139-дэхи, 140-дэхи оньһожоруулагдамал колоннонуудай коллективүүд, газар тэһэлхэ 88-дахи отрядай хүдэлмэришэд богонихон болзор соо гайхамшаг ехэ ажал хээ. Эндэһээ сааша Уоян хүрэтэр иимэ үндэр шэлэ дабаанууд үгы юм. Урдань хүнэй ганса нэгээрээ ябадаггүй газараар мүнөө шорой тээһэн МАЗ, КРАЗ машинанууд ядалгүй гүйнэд.

— Баргажан, Мамой, Светлая, Ковыли голнууд дээгүүр хүүргэнүүдые табихадамнай, машинанууд үбэл, зуншье Уоян тээшэ ябадаг болохо, — гэжэ мастер И. Д. Дашабалов хэлэжэ байгаа һэн. Энээгүүр Уоян тээшэ түрүүшын машинанууд үбэлэй харгыгаар гаража ошонхой.

К. ЖАМЬЯНОВ.

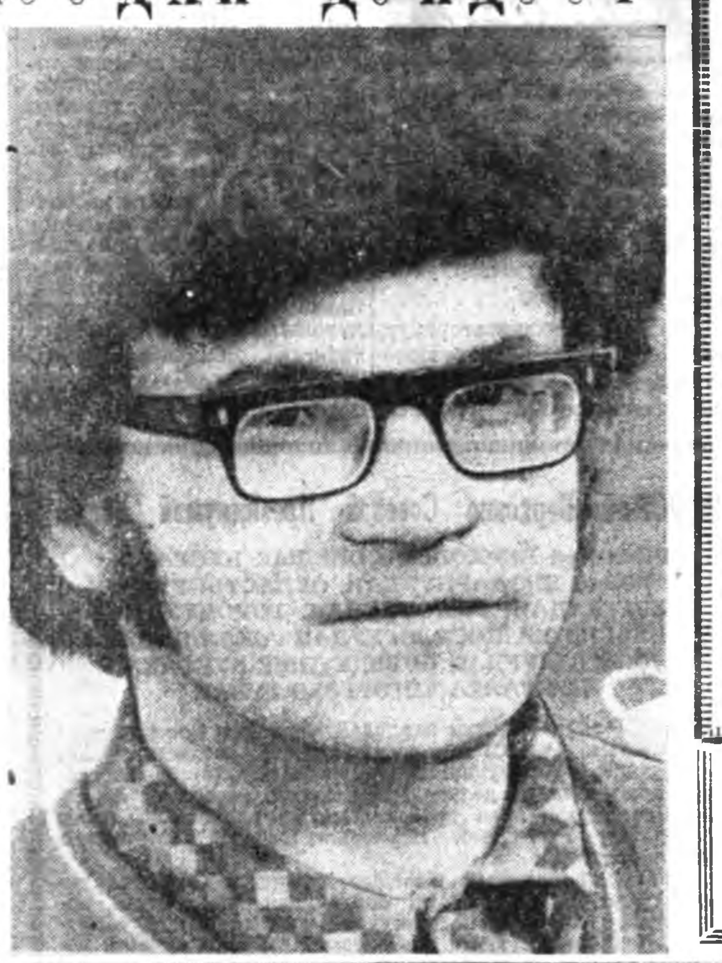

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. В. Я. Казимировэй бригадын хүдэлмэришэдэй хабсаргаһан соргонууд. 2. Бригадир Ю. Н. Толстиков.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

КОСМОНАВТ Юрий Гагаринай нэрэ бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ. Замбуулинай онгосодо һуужа, тэрэ эгээл түрүүлэн дэлхэйе тойрон ниидээ һэн. Энэ онгосые Сергей Королевой ухаалан зохёоһон ракетэ замбуулинай дайдада гаргаһан байгаа. Гэхэ зуура, энэ ниидэлгэ хадаа замбуулинай дайдые хүнэй ашаглахын тула имагтал шэнэ үе сагай эхин байгаа бэшэ. Реактивна двигательнүүдые байгуулхын тула хэдэн арбаад жэлэй турша соо хүдэлһэн манай эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, хүдэлмэришэдэй түйлай ехэ хүдэлмэриин эли бодо дүнгүүдынь энэ ниидэлгэ болоо бэлэй.

Хэнэйшье мэдэһээр, пропеллертэй юрын самоледто далинуудайнь тулгахын тулада, винтынь жүдхэхын тулада, мотоор соо түлишын шатахын тулада агаар хэрэгтэй ха юм. Иимэ самолет имагтал үдхэн агаар соо, доохонуур ниидэхэ аргатай. Агаарай-реактивна двигательнүүдтэй самоледууд һураггүй дээгүүр ниидэхэ аргатай, харин агааргүйгөөр баһал ниидэжэ шадахагүй бшуу. Ракетнэ двигательнүүдээр хүдэлгэгдэдэг имагтал ракетэдэ агаар хэрэггүй юм. Энэ ракетэ эгээл шэнгэн агаар соогуур ниидэжэ шадаха, үгышье һаа, агааргүй дайда руу ошоһоор ошохо аргатай. Замбуулинай хооһон дайда соогуур ниидэхэдэнь тэрээндэ бүри һайн байдаг: агаар һаалта хэнэгүй бшуу.

Замбуулинай нэгэ иимэ «зүйл» 35 жэлэй саада тээ — 1940 оной февралиин 28-да Москва шадарай нэгэ аэродром дээрэ туршагдаа һэн. Сэхынь хэлэхэдэ, тиихэдэ замбуулинай дайда руу ниидэхэ тухай хөөрэлдөөн болоогүй һааб . даа.

РАКЕТЫЕ

35 жэлэй саада тээ — 1940 оной февралиин 28-да — шэнгэн түлишэтэй реактивна двигатель хэрэглэжэ, С. П. Королевой зохёоһон ракетоплан дээрэ жолоодогдомол түрүүшын ниидэлгэ хэгдээ һэн.

„ЭМЭЭЛЛЭГШЭ“

Конструктор Королёвой зохёоһон ракетоплан агаарта ямараар хүдэлхэ хаб гэжэ шалгаха хэрэгтэй байгаа. Газаа талаһаань харахада, энэ машинань планер шэнги һэн. Харин үнэхөөрөө хадаа далитай түрүүшын ракетэ байһан юм. Тэрэниие лётчик Владимир Федоров туршажа үзэхэ байгаа. Энэмнай ракетые «эмээллэһэн» түрүүшын хүн байһан юм. Бүхы юумэнэй бэлэн болоһон хойно туршагдаха машиные буксирдаха самолёдто шагтагалжа, ниидэлгын аян замда табяа.

Дээрэ агаарта гараад, машинануудай хүрэхэ газартаа хүрэхэдэнь, ракетоплан тэдэнһээ таһаржа, өөрөө элижэ эхилээ бэлэй. Самолёт-буксировщик ажаглагшадтаяа хамта хажуудахананъ түбхинэбэ.

Владимир Федоров 2600 метр дээрэ гараад, реактивна двигателеэ хүдэлгэбэ. Тиихэдэнь адаглан харагшад сагаахан утаанай таһархые обёороо, нэгэ адли хажар бэшэ абяа дуулаа һэн. Һүүлээрнь агаарай зурагархан ялагар үрасхал харагдаад, ракетоплан дам саашаа ниидэн ошобо. Тэрэ ехэ түргөөр дээшээ гаража, нюдэндэ харагдахаяа болибо. Самоледоор тэрэ ракетопланиие хүсэхэ гэһэн бүхы һэдэлгэнүүд дэмы байба: реактивна авиациин түрүүшын машина ааляар ниидэдэг самоледуудтаа ёһотойл арга шадабаряа харуулаа бэлэй.

Хожомынь ракетопланай пилот Владимир Федоров тоосоогоо хэхэдээ, ингэжэ тэмдэглээ: «Двигатель хүдэлгэһэнэй һүүлээр скоростьнь тэгшэ аалиханаар ехэ болоо һэн. Тэрэнэй хүдэлһэн бүхы саг соо аппарадые залан жолоодоходомни ямаршье нүлөө үзүүлээгүй. Ракетоплан гэмгүй һайнаар хүдэлөө, һэжэрээгүй. Лётчик ябаһан намда ехэ аятай зохид байба».

— Винттэй аэропрануудай үеын һүүлээр реактивна аэропрануудай үе саг ерэхэ ёһотойл, — гэжэ космонавтикада эхи табигша К. Э. Циолковский хэзээ нэгэтэ бэшээ һэн. Тэрэнэй шаби С. П. Королёв реактивна самоледой энэ ниидэлгые замбуулин руу хэгдэһэн ээлжээтэ алхам гэжэ сэгнээ бэлэй. Ракетоплан 1940 ондо иимэ алхам хээ бшуу. Хараха янзада үзэмжэгүйхэн энэ жаахан машина тиихэдэ замбуулинай заха хизааргүй далай руу хүнэй ниидэхэ утын ута замда эхи табиһан байгаа. Энэ хадаа хүнэй һуужа ябаһан түрүүшын ракетэ байһан юм.

Владимир КОНТАРЬ,
техническэ эрдэмэй кандидат.
(АПН).

ҮРЭЖЭЛТЭЙ ГАЗАР
дэлхэй дээрэ хэды шэнээн бииб?

Бүмбэрсэг дэлхэйн газарай хүрьһэнэй шэнэ карта газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын X конгрессэй үзэмжэдэ табигдаһан байгаа. Энэ конгресс Москвада болоо һэн. ЮНЕСКО-гой бүхэдэлхэйн хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой организациин (ФАО) программаар уласхоорондын оршондо эрдэмтэдэй хамтааран ажаллаһанай ашаар иимэ карта зохёогдоо һэн.

Мүнөө үедэ бүхы дэлхэй дээрэ хүдөө ажахын ургамалнууд оройдоол 1,5 миллиард гектар газар — хуурай газарай арба шахуу процентые эзэлдэг юм.

— 2000-дахи жэлэй гарахада, дэлхэйн хүн зоной тоо 6,5 миллиард боложе болохо, ондоогоор хэлэбэл, мүнөөнэйхитэй сасуулбал, 2 дахин олошоржо магад, — гэжэ биологиин эрдэмэй доктор, Москвагай гүрэнэй университедэй профессор Борис Розанов АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ һэн. — Юрэдөө дэлхэйн газарай хүрьһэнэй арга боломжые ухаансар зүбөөр, эрдэм ухаанай заабариин ёһоор хэрэглэжэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлһэнэй ашаар улам олошоржо байгаа улад зониие эдеэ хоолоор хангажа болохо байна.

Газарай хүрьһэ бүри үрэжэлтэй болгохо талаар эрдэм наукын түйлалтануудые нэбтэрүүлхэдэ ямар һайн үрэ дүнтэйб гэжэ хэдэн арбаад жэшээнүүдые дурдахада болоно. Жэшээлхэдэ, манай орон дотор инженернэ дренаж хэрэглэхэдэ олон миллион гектар үрэжэлтэй газар уһалалгын үедэ дахинаа дабһалиг болохо ябадалһаа абарагдаһан байгаа.

Мүнөө газарай хүрьһэ шэнжэлдэг эрдэм ухаан хадаа уридшалан хариалһанайнгаа зэргээр ургаса абаха зуураа, газарай хүрьһэ залан тааруулжа байха гурим байгуулха дүтэлөө гээшэ.

Газар тарялан эрхилхэ хэрэгтэ ороноо район районууд болгон тааруулан хубаарилха гурим үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Тусхай сагай уларилтай, ондо ондоо янзын газартай, элдэб хүрьһэтэй газарай хүрьһэнэй агрономическа 2000 гаран зононууд байгуулагданхай. Бодото байдалһаа абтаһан тоо, баримтанууд саг үргэлжэ шэнжэлэгдэжэ, бүридхэгдэжэ байдаг. Тиигэжэ зарим районуудай, областьнуудай, республиканууда газарай хүрьһэнэй шэнэ картанууд зохёогдодог байна.

Карл ЛЕВИТИН,
АПН-эй корреспондент.

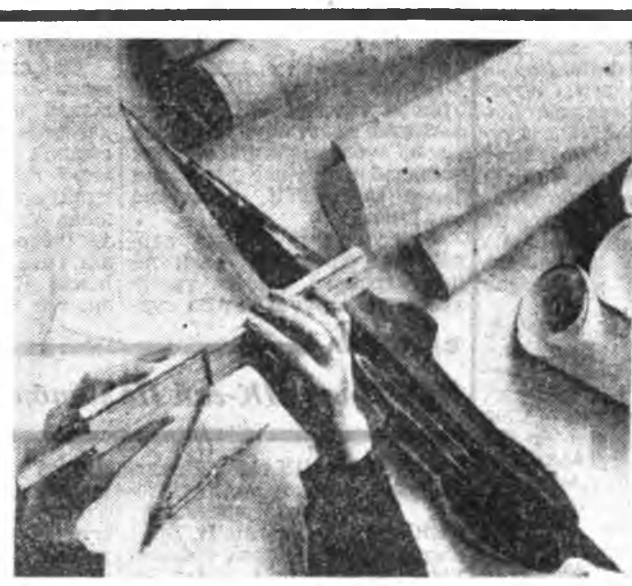

...Шэргэшэһэн дабһата нуурай оёороор — ракетэ шэнги дүрсэтэй автомобиль бушуу түргэнөөр үнгэршэбэ. Скоростьнь — час соо 1200 километр.

Харьковай авто-харгын институдай конструкторска бюрогой хүдэлмэрилэгшэ, урилдаанай машинануудые ухаалан зохёодог В. К. Никитин иимэ автомобиль бүтээжэ байнхай.

Зурагууд дээрэ: дэлхэйн оло дахин рекордсмен, спортын габьяата мастер Владимир Константинович Никитин; зурагуудтай зэргэлээд, «Болида» гэжэ урилдаанай ерээдүйн машинын дүрсэ харуулагдана; «Болидын» шпангоудуудые студентнэр В. Долженков, И. Горбанев, гэгшэд тодхоно.

ТАСС-ай фотохронико.

ЯЛАЛЗАМА ШҮДЭ ТАБЮУЛХА ГЭЭ ҺАА...

Мүнөө үеын аргаар хүнүүдтэ түмэр шүдэ табихын тула долоон янзын хүдэлмэри удаа дараалан хэхэ хэрэгтэй. Хүдэлмэри бүхэн айхабтар нарин нягтаар бүтээгдэхэ зэргэтэй.

Шэнэ, бүри шэб шэнэ арга ухаалан хэрэглэхын тула Москвагай врач Альберт Александровский металлургиин, химиин талаар гаргагдаһан бүхы справочник, учебнигүүдые уудалан ираһан, техническэ журнал, бюллетеньнүүдые саг үргэлжэ хаража байһан, танил талануудһаа, аргалуулжа байһан хүнүүдһээ һурагшалһан юм. Металл абахын тулада хаа-яа хэрэглэгдэдэг, карбонильна гэдэг арга методтэй танилсаад байхадаа, энэ врач шиидхэбэри гаргаһан гэхэ.

Дэлгэрэнгыгээр олон табые шашангүйгөөр нигэжэ хэлэебди. Карбонилы гээшэмнай углеродтой металлай нэгэдэһэн тогтууригүйшэг холисо болоно. Халаагаадхихада тэдэ хоёрнай амяарлан һаладаг юм. Тиихэдээ углеродынь угаартай газ болон үгы болошодог, харин металлынь (үгышье һаа, элдэб металлнуудай холисо) модель дээрэ эбдэршэгүй бүхэ плёнко болоод тунадаг, жэгдэ бэшэ тон жэжэхэн газарнуудынь жэгдэлдэг. Иимэ аргаар бүтээгдэһэн зүйл һалаша бутаршагүй хатуу байдаг.

Зүгөөр карбонильна онол арга хэрэглэхын тула зарим тэды дадалтай, тусхай түхеэрэлгэтэй байха шухала. Тиимэһээ Александровскийда туһалагшад, лабораторно түхеэрэлгэ хэрэгсэл шухала болоо һэн. Нэгэшье стоматологой туршажа үзөөгүй методикоһоо юушье хүлеэжэ магад байгаа бшуу. Суг хамта хүдэлхэ хүнүүдые — эрдэмтэхимик, эрдэмтэ-металлург — аргалуулжа байһан үбшэнтэн тэрээндэ оложо үгөө. Карбониланууды хэрэглэдэг предприятитай поликлиникэнь холбоо тогтоогоод, бүхы түхеэрэлгэтэй лаборатори энэ врачай мэдэлдэ үгэхэ тухай үгэеэ ойлголсоо һэн.

Нигэжэ карбониланууд һаа шүдэнэй түрүүшын хороохо хэгдээ бэлэй. Иимэ хэмэл шүдэ табюулха һайн дуратайшуулые олохо хэрэг гараһан юм.

Борис НИНОРОВ.
(АПН).

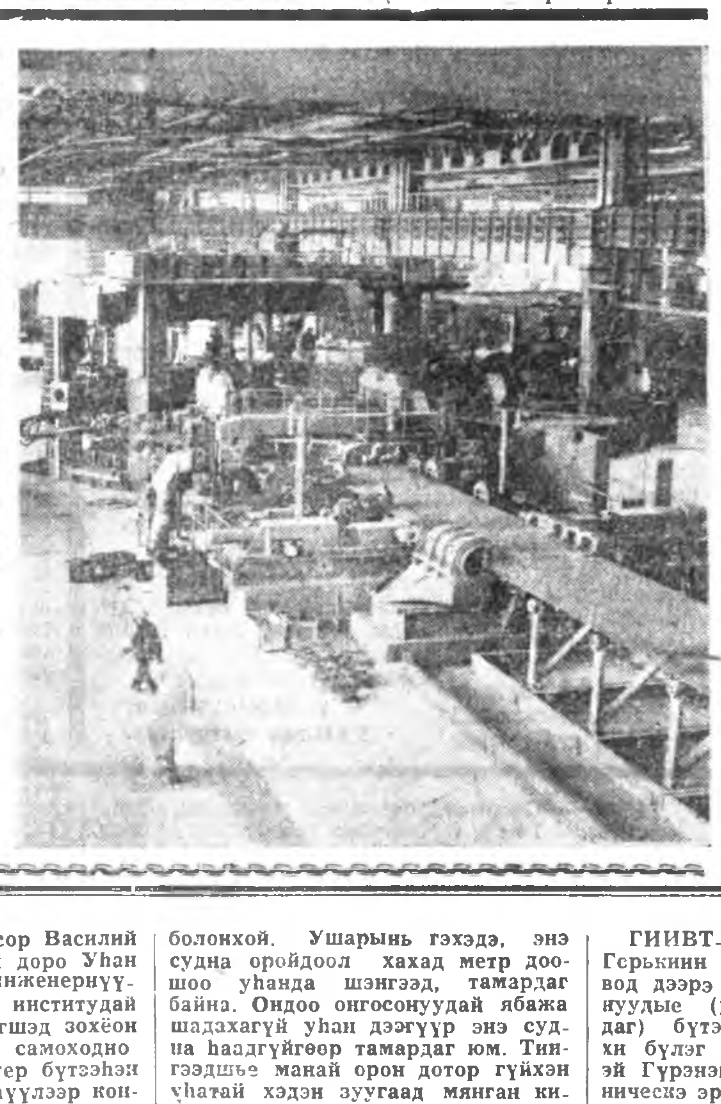

Жэлдээ 180 мянган тонно булад соргонуудые бүтээдэг «2520» гэжэ прокатна стан Волжско соргонуудай заводто (Волгоградай область) тодхогдобо. Энэ стан Советскэ Союзай захилаар Германиин Федеративна Республикада бүтээгдээ һэн. Томо гэгшын соргонууд хадаа «сэнхир хүхэ» түлишөөр элбэг баян Баруун Сибириин районуудһаа газ дамжуулхын тулада хэрэглэгдэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Волжско соргонуудай заводто тодхогдоһон сорго электрын элшэ хүсөөр гагнаха «1420—2500» гэжэ шэнэ стан харуулагдана. Энэ стан дээрэ хоёр метр хахад үргэнтэй томо соргонууд гаргагдаха юм.

С. ГОЛУБЕВОЙ фото. (АПН).

Челябинскын политехническэ институдай студентнүүд эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр эрхилнэ. Энэ хэрэгтэнь «Поляроид» гэжэ конструкторска бюро туһалдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: студентнүүд эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэжэ байна

Э. КОТЛЯКОВАЙ фото. (АПН).

Космонавтикын ЭХЭ ОРОН

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэл совет космонавтикын бодото хүгжэлтын арба наймадахи жэл байба. Энэ жэлэй турша соо Советскэ Союз дотор жүдхэн дахуулдаг 81 ракетэ табигдаа. Эдэ ракетэнүүд замбуулинай дайда руу замбуулинай 95 аппарадые ниидхүүлээ. Энэ хадаа замбуулинай үе сагай түрүүшын найман жэлэйхиһээ олон болоно. Замбуулинай ракетнэ техникэ имагтал олошороо бэшэ, мүн үндэһөөрөө һайжараа. Мүнөө замбуулин руу ехэнхидээ бүлэг хэмэл ододһоо гү, али планетэнүүд хоорондуур ниидэдэг автомат станцинуудһаа бүридэһэн замбуулинай түхеэрэлгэнүүд табигдадаг болонхой. Тэдэмнай замбуулинай элдэб районуудта нэгэн доро хүдэлдэг гү, али тодорхойлогдоһон тусхай райондоо бэе бэеэ һэлгэжэ байгаад хүдэлдэг юм.

Залан жолоодогдодог ниидэлгэдэшье мүн иимэрхүү хубилалта болоо. Мүнөө хэгдээд байһан шэнжэлгэнүүдэй ашаар замбуулиниие шэнжэлдэг шэнэ хүнүүд научна программануудые үргэлжэдэнь хараалха астрофизическэ, географическа шэнжэлгэ хэхэ аргатай болонхой. Мүнөөнэй шата дээрэ замбуулинай дайдаһаа Газарые шэнжэлхэ гээшэ онсо удха шанартай. Тиигэжэ төрэл дэлхэйгээ бүри һайнаар танилсаха, урдань таамагшалдаг юумэеэ мэдэжэ абаха аргатай болонобди. Газар тухай эрдэм наукын шэнэ һалбари — геономиин бии болоһон тухай хэлэхэдэ болоно.

Энэ табан жэлэй туршада замбуулин руу табигдаһан бүхы аппарадуудай дунда зэргээр арбан процентнь арадай ажахын хэрэглэмжэдэ зориулагдаһан хэмэл одод байгаа. Тиихэ зуураа, шэнжэлхы зорилготой хэмэл ододой тоо үсөөржэ, арадай ажахын зорилготойнь олошоржо байна. Энэ жэлдэ табигдаһан бүхы замбуулинай аппарадуудай 12,5 процентнь арадай ажахын хэмэл одод һэн.

Дэлхэйн оршондохи замбуулинай эгээл үргэн ехэ программа гэхэдэ, «Космос» гэжэ программа болоно. Энэ программа 1962 ондо эхилэгдэһэн юм. 1974 оной эсэс хүрэтэр табигдаһан энэ түхэлэй 701 хэмэл одоной 74-ниинь үнгэрэгшэ жэлдэ ниидхүүлэгдээ. Эдэмнай естественно-научна, бодото удха шанартай ба туршалгын-техническэ шэнжэлгэнүүдэй үргэн ехэ программа дүүргээ. Тэдэнэй дунда «Космос-637» гэжэ хэмэл одые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Хэнэйшье мэдэһээр, Газарһаа 36 мянга шахуу километр холо замбуулинай замда СССР-эй газар дээрэһээ хэмэл одо гаргаха гээшэ аргагүй орёо хүндэ хэрэг юм. Тиибэшье мартын 26-да энэ хэрэг бүтээгдээ һэн.

1974 ондо Советскэ Союзда «Интеркосмос-11», «Интеркосмос-12» гэжэ шэнжэлхы зорилготой уласхоорондын хоёр хэмэл одон табигдаа һэн. Эдэ хэмэл одод Наранай ультрафиолетовэ, рентгеновскэ туяаралгые, Газарай атмосферэ ба ионосферэ шэнжэлһэн байна. Тэрэшэлэн Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Румыниин, СССР-эй ба Чехословакиин эрдэмтэдэй ухаалан зохёоһон аппаратурын ашаар һолир мүшэнүүдэй ябаса шэнжэлэгдэһэн юм.

Газар шадархи дайдаһаа гадна, Һарын ба Марсын хажуудахи дайда дам саашадаа шэнжэлэгдэһэн байна. «Марс-4», «Марс-5», «Марс-6», «Марс-7» гэжэ планетэнүүд хоорондын автомат станцинуудаар Марсые шэнжэлхэ тушаа үнгэрэгшэ жэлэй февраль — март һарануудта хэгдэһэн үргэн ехэ туршалга хадаа совет космонавтикын горитойхон түйлалта мүн болоно. Тиихэ зуураа, «Марс-5» гэжэ станциин хүрэжэ ошоһон Марсын хэмэл одоной дабшадаг зам дээрэһээ, мүн тэрэнэй атмосферэ руу «Марс-6» гэжэ станциин буулгагдамал аппарадай буужа байха үедэ энэ планетэ шэнжэлэгдэһэн байна.

«Луна-22» гэжэ автомат станци хэрэглэжэ, майн 29-һөө эхилһэн шэнжэлгэнүүд Һарые шэнжэлхэ хэрэгтэ шэнэ алхам болобо. Станци дээрэ тодхогдоһон двигательнүүдэй ашаар «Луна» дабшаха замаа нэгэнтэ бэшэ хубилгаһан юм. Һара дээрэ хүдэлдэг түхеэрэлгэнүүдэй зарим шэнэ зүйлнүүдые һайжаруулха тушаа «Луна-23» гэжэ станци һонирхолтой туршалгануудые хээ.

Замбуулинай дайда соогуур хүнэй ниидэхэ талаар 1974 ондо ехэхэн дэбжэлтэ түйлагдаа. Замбуулинаар ниидэлгын ветеранууд П. Р. Попович, А. В. Филипченко, Н. Н. Рукавишников, мүн совет шэнэ космонавтнууд Ю. П. Артюхин, Г. В. Сарафанов, Л. С. Демин гэгшэд замбуулин соо 47 үлүүтэй сүүдхэ хүдэлөөд, «Союз-14», «Союз-15», «Союз-16» гэжэ замбуулинай онгосонуудые, «Салют-3» гэжэ замбуулинай станци туршаһан байна. Эдэ станци, онгосонууд шэнэ олон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан байгаа. Эдэнэй ашаар космонавтнууд астрофизическэ, геономическа, медико-биологическа үргэн ехэ программа дүүргэһэн, бусад шэнжэлгэнүүдые хэһэн юм. «Союз-16» онгосын экипаж «Союз-Аполлон» гэжэ совет-американ программаар һорилгын ниидэлгэ хүсэд дүүрэнээр, нэгэшье ажаглалтагүйгөөр хээ.

«Салют-3» гэжэ станци автоматическа гуримаар хүдэлхэдөөшье, хүнэй залан жолоодоходошье хахад жэл үлүүтэй саг соо шэнжэлхы удхатай үргэн ехэ программа дүүргээ. Энэ ниидэлгын үедэ 400 гаран научно-техническэ туршалга хэгдээ. Станци дээрэ хэгдэһэн шэнжэлгын ба туршалгын материалнууд «Союз-14» гэжэ онгосын буулгагдамал аппарадаар июлиин 19-дэ, мүн пилодгүй һөөргөө бусаагдадаг тусхай аппарадаар сентябриин 23-да Газарта асаргадһан байгаа.

1974 ондо сагай уларил шэнжэлдэг «Метеор» гэжэ 5 хэмэл одон, «Молния» гэжэ холбооной холбооной 7 хэмэл одон табигдаа. Сагай уларил шэнжэлдэг «Метеор» гэжэ замбуулинай түхеэрэлгын, «Орбита» гэжэ совет национальна хэлхээ холбооной, мүн «Интерспутник» гэжэ уласхоорондын хэлхээ холбооной түхеэрэлгэнүүдэй хэдэн жэлдэ хэһэн найдамтай хүдэлмэрие эдэ хэмэл одод үргэлжэлүүлһэн юм.

Газар дээрэхидэл адляар, совет хүнүүд замбуулинай дайдада КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые амжалтатайгаар дүүргэнэ гэжэ арадай ажахын хэмэл ододой хүдэлмэри, мүн «Салют» гэжэ замбуулинай станци дээрэ хэгдэһэн арадай ажахын олон тоото шэнжэлгэнүүд гэршэлнэ. Замбуулинай ракетнэ техникэ юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлэйнь гүсэбүүдые дүүргэлгэдэ эрхим хубитаяа оруулаа.

Ю. БИРЮКОВ,
инженер.
(ТАСС).

БАГА МҮРЭНЭЙ СУДНА

«Зарница» гэжэ бишыхан суднын түхэл модель стол дээрэ табяатай байна.

— Иимэ судна һүүлшын хоёр — гурбан жэлэй турша соо Сибириин, Алас-Дурна зүгэй, Поволжиин гол мүрэнүүдтэ бии болоо һэн, — гэжэ Волжско пароходствын ахамад инженер Владимир Тихонов хөөрэнэ. Һаяын сагта энэ онгосо бусад гол мүрэнүүдээр тамардаг болохонь. Эдэ шэнэ суднанууудай олоор гаргагдажа байгаашье һаань, конструкторнууд тэдэнэй түхэл янзые, зарим узелнуудынь оролдосотойгоор нарижуулан һайжаруулна.

Энэ судные профессор Василий Андрютинай хүтэлбэри доро Уһан замай транспортын инженернүүдэй Горьковско институдай (ГИИВТ) хүдэлмэрилэгшэд зохёон бүтээгээ. Түрүүшээр самоходно модель, хожомынь катер бүтээһэн юм. Имагтал энээнэй һүүлээр конструкторнууд «Зарница» зохёожо эхилһэн байгаа. Уһан дээгүүр тамардаг энэ «автобус» 43 хүниие абажа ябаха аргатай. Тэрэнэй скоростьнь — часай 35 километр. Тиигэбэшье жэгүүртэ «Ракетэдэ» орходоо хоёр дахин шахуу удаанаар тамардаг. Иимэ байбашье һаа, «Зарница» бүгэдэндэ мэдээжэ болонхой. Ушарынь гэхэдэ, энэ судна оройдоол хахад метр доошоо уһанда шэнгээд, тамардаг байна. Ондоо онгосонуудай ябажа шадахагүй уһан дээгүүр энэ судна һаадгүйгөөр тамардаг юм. Тиигээдшье манай орон дотор гүйхэн уһатай хэдэн зуугаад мянган километр зам бии бшуу.

Судна бүтээлгын саашанхи шэглэлынь «Орион» болоо һэн. Энэ судна 80 хүниие тээгээд, час соо 60 километр хурдаар ябаха шадалтай. Тэдэ хадаа уһан соо баһал багаар шэнгэдэг.

ГИИВТ-той нэгэн доро шахуу Горькиин «Красное Сормово» завод дээрэ амфиби шэнги суднануудые (уһанһаа таһараад ябадаг) бүтээжэ эхилээ һэн. Эндэхи бүлэг конструкторнууд СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, техническэ эрдэмэй кандидат Альберт Животовскиин хүтэлбэри доро табан һууритай «Радуга» гэжэ катер, һүүлээрнь 50 хүнэй һууха «Сормович» зохёон бүтээгээ. Энэнь час соо зуун километр түргөөр тамардаг.

Энэ онгосо Горький — Чебоксары гэжэ зам дээрэ туршалга гараа. Хурдан түргэнөөр ябахатаяа хамта гүйхэн уһатай газарнуудые, тохойнуудые бэлэхэнээр дабан гарадаг байна. Энээнһээ гадна, «Сормович» үбэлэй, мүльһөөр хушагдаһан Волго дээгүүр хэды дахин ябаһан байха юм.

Заводой конструкторнууд шэнэ онгосонуудые зохёон бүтээхэ хүдэлмэри хэнэ. 150 хүниие һуулгаад, час соо 150 километр скоростьтойгоор хиидэн тамарха онгосонуудые байгуулха гэжэ зорилхой.

Григорий ЗАХАРОВ,
АПН-эй корреспондент.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ПОРТУГАЛИИН АРАД ЗОНОЙ ИЛАЛТА

Түүхын хүгжэлтые һөөргэнь тэхэрюулжэ, орон дотор фашис гурим һэргээхэ гэһэн хархис хүсэнүүдэй үшөө нэгэ һэдэлгые Португалиин арад зон таһалдуулан, буруу һүргэбэ. Мартын 11-дэ хархис үзэлтэй бүлэг офицернүүд сэрэгэй зарим частьнуудта үймөө буһалгаа татахые һэдэһэн байгаа. Гэбэшье правительствада үнэн байһан сэрэгүүдэй, олониитэ арад зоной хамтын ябуулгануудаар үймөөшэдэй хорото хэрэг дары дарагдан һүнөөгдөө. Хорото үгэсэлгэ хүтэлбэрилэгшэдэй зариман баригдажа хаагдаа, бусадынь хүршэ Испани худар зугадан талиигаа. Нёдондо жэлэй сентябрь һарада гүрэнэй урбалта хэхые һэдэһэн хорото ябуулгануудай һүүлээр республикын президентын тушаалһаа бууһан генерал А. ди Спинола мүн лэ тэрьедэһэн байна.

Португалиин фашис диктатура 1974 оной апрелиин 25-да унагаагдажа, энэ орон хүгжэлтын демократическа замда ороо һэн.

Мартын 11-дэ болоһон үймөөн энэ хүгжэлтые буруу һүргэхэ зорилготой байгаа.

Хорото үгэсэлгэ үүдхэгшэд байгша оной апрелиин 12-то үнгэргэхөөр хараалагдаһан учредительнэ суглаанай урда тээхэнэ орон дотор тохёолдоһон бэрхэшээлтэй байдалые һамбаашалан, үймөө буһалгаа татахые хүсэһэн байна. Орон доторхи байдалые түбэгтэй, хүлгөөтэй болгохоор һэдэн, хархис хүсэнүүд хорото муухай ябуулгаяа һүүлэй үедэ улам үргэдхэһэн байна. Экономикын гол шухала һалбаринуудые таһалдалда оруулхын, социальна үймөө хёмороо татахын тула латифундистнууд, аралжаа наймаашад, промышленна ехэ ехэ предприятинуудай эзэд хёмороо үүдхэхэ һэдэлгэ гаргаа. Һүйдхэлтэ ябуулгануудые эмхидхэһэн зүүнэй хэлбэрилтэй бүлэглэлнүүд хархис хүсэнүүдые дэмжээ, коммунизмда эсэргүүгээр баруунай хэблэлэй үүдхэһэн хорото ябуулганууд энээндэ туһа хүргэһэн байна. Правительственнэ бүридэлдэ ородог зарим партинууд, тодорхойлон хэлэбэл, социалис парти энэ ябуулгада оролсоһон байха юм.

НАТО-гай, Америкын тагнуулай түбэй захиргаанай тушаалтад Португалиин демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүү ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тиин, США-һаа Португалида байдаг элшэн сайдай эндэһээ гаража ошохо тухай асуудал хорото үгэсөөнэй таһалдаһанай һүүлхэнээр Португалиин засагаархидай табиһаниинь дэмы бэшэ.

Гүрэнэй урбалта хэхэ һэдэлгые усадхан зайсуулгада Португалиин Компарти ехээр нүлөөлөө. Үймөө хёмороо татагшадта хатуу шанга харюу үгэлгэдэ хэдэн миллион ажалшадые элсүүлэн хабаадуулһан байна.

Мартын 11-нэй ушаралһаа тобшолол хэжэ, һэримжэеэ улам дээшэлүүлхыень Португалиин премьер-министр Васку Гонсалвиш үргэн олониитые уряалаа. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөн тэрэ уряада харюусан, гүйсэдхэхэ ба хуули гаргаха эрхэ түлөөлэлгэнүүдтэй революционно Совет эмхидхэн байгуулхаар шиидэбэ.

Хорото үгэсэлгэ усадхан сарагдаа, гэбэшье, хархис этэгээдүүд үшөөл хүсэ ехэтэй байһаар. Тиимэһээ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнтэй арад зоной нэгэдэл бэхижүүлхыень ехэ капиталай ба помещигүүдэй зүгһөө ороной экономикодо нүлөөлэлгые хизаарлаха хэмжээ ябуулга хараалан бэелүүлхыень Компарти арад зониие уряалба.

Камбоджын хархис хүсэнүүдэй урагшагүйдэлгэ

«Ами табижа байһан үбшэнтэнние США кислородоор дэмжэнэ», — гэжэ Лон Нолой Пномпеньдэхи байдалые баруунай дипломадуудай нэгэн элирхэйлһэн байна. Энэ захиргаан Камбоджын газар дайдын багахан хубиие мэдэлдээ барижа байһаар. Камбоджын Национальна сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдээр дэлхэйн бусад оронуудһаа таһалагдаһан районуудые, хэдэн хото городуудые эдэнэр мэдэлдээ байлгана. Энэ захиргаан түбэг бэрхэшээлтэй байдалда оронхой. Таиландһаа, Урда Вьетнамһаа американ буу зэбсэгүүдые, һомо хэрэгсэлнүүдые, түлишэ болон эдеэ хоолой зүйлнүүдые абажа, Камбоджодо эльгээнэ.

Һүүлэй үедэ патриодууд Пномпениие улам эдэбхитэйгээр хүреэлжэ байна. Эдэнэр ниислэл хотын Почентонг гэжэ аэропортые ехэ буугаар буудана. Тиимэһээ американ летчигууд эндэ буухаар зүрхэлнэгүй.

Тиихэдэ элдэб зэрэб үгэнүүд Камбоджын ниислэл хото соогуур тарана. Оронһоо зугадан тэрьедээгүй байһанаа элирхэйлхын тула Лон Нол үдэр бүри байрынгаа урдуур ябажа, нютагай ба гадаадын фотокорреспондентнүүдтэ дүрэ зурагаа абхуулна. Зонхилхы тушаалтадай дундахи хёмороо зүришэлдөөе усадхан зайсуулхын тула правительствын, сэрэгэй командованиин хүтэлбэрилэгшэдые Лон Нол һэлгэһэн байна. Тиихэдэ «ниислэл хотые сахин хамгаалхын» тула арад зониие татаха захиралта соносхогдоо.

Теэд эдэ хэмжээнүүд үрэ үгэнэгүй. Арад зон Лон Нолой захиргаанда эсэргүүсэн тэмсэнэ. Гадаада далайн саанаһаа дэмжэгдэһэн хархис хүсэнүүд урагшагүйдэжэ байнхай. Ассошиэйтед пресс агентствын баталһанай ёһоор, Лон Нолой захиргаан мүнгэ нэмэжэ үгэхэ гүйлтатайгаар США-гай правительствада хандаа һэн. Теэд, энэнь американ олониитын зүгһөө дэмжэгдэнэгүй. Тиин фронт дээрэхи ехэ гээлтэ хоролтонуудһаа, хархис хүсэнүүдэй эб ээ таһарһанһаа уламжалан, Лон Нолой захиргаанай доройтон һалаха сагынь ойртоо. «Доройтон һалажа байһан захиргааниие ямаршье шэнэ хүсэн абаржа шадахагүй, — гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Е. ЕГОРОВ,
А. БИРЮКОВ.
(ТАСС).

Репортаж

ХҮҮГЭДЭЙ МОРИТО-СПОРТЫН һургуулида

Улаан-Үдын ипподромой дүхэриг талмай дээрэ мори унаһан хүүгэд тойрон гүйлгэлдэнэ. Талмайн дундуур табялтай модон ханануудые, малтаһан нүхэнүүдые харайлган гарана. Тэдэнэй унаһан моридынь, хараха янзада, һортохой, дүүлэгэр. Заримдаа амаа татуулалгүй хадууржа ябашаха юм. Теэд тэдэниие унажа ябагшадынь бага наһатай басагад, хүбүүд.

Үнэхөөрөө гоё даа. Наһаар багахануудшье һаа, шаб гэмэ шамбай бэетэй эдэ хүүгэд ёһотойл спортсменүүд. Дүүлэгэр аашатай үндэр томо мориин дээрэ саб гэжэ мордоод, жолооень шанга бариад, дуратай тээшээ аһан шадалаарнь гүйлгэхэ, үшөө дабша дабуулха гээшэ амархан хэрэг бэшэ! Эндэ һургуули, оролдолго, зориг хэрэгтэйл ха.

Эндэ, ипподромой бааза дээрэ, спортын «Урожай» бүлгэмэй хүүгэдэй морито-спортын һургуули 1971 ондо нээгдэһэн байна. Энэ һургуулида Улаан-Үдэ хотын һургуулинуудай ахамад классай һурагшад, мори һорилго урилдаанай спортдо дуратайшуул 13 наһанһаа эхилжэ һуралсана. Һуралсаха хугасаань — 3 жэл. 60 хүүгэд һурадаг. Эдэнэр һургуулиингаа хэшээлэй һүүлээр, мүн амаралтын үдэрнүүдтэ иишэ ерэжэ, мориин һургуулиингаа хэшээлдэ ябана. Тус һургуулиие спортын дээдэ һургуули түгэсхэһэн залуу багша Борис Бадмаевич Эрдынеев хүтэлбэрилнэ. Морёор ябаха, гүйлгэхэ, харайлгаха, хатарша гүйгөөшын жолоо зүбөөр барин залаха, һорихо гэхэ мэтын олон онолой аргануудта эдэниие һургадаг байна.

Гурбан жэл соо һуралсагшад морито-спортын ниилээд бэлэдхэлтэй боложо гарана. Жэл бүри морито-спортын зонын мүрысөөн манай Улаан-Үдын ипподром дээрэ үнгэргэгдэдэг заншалтай. Мүрысөөндэ Буряадай АССР-эй, Эрхүүгэй, Шэтын, Амарай областьнуудай морито-спортын һурагшад хабаадалсадаг юм.

— 1974 ондо үнгэргэгдэһэн тиимэ мүрысөөндэ манай һургуулиин һурагшад Ира Ангапова, Лена Студенцова, Олег Виелов гэгшэд түрүү һуури эзэлһэн байна. Нёдондо жэлэй дүнгөөр тус һургуулиин һурагшадай дундаһаа 26 хүн морито-спортын II-III разрядтай болоо бэлэй, — гэжэ тус һургуулиин директор нүхэр Эрдынеев хөөрэнэ.

Спортын һургуулиин мэдэлдэ ипподромой эрхим 10 мориин бүхы тоног зэмсэгтэйгээр үгтэһэн байна. Һурагшадайнь һайнаар һураха, хүмүүжэхэ хэрэгтэ ипподромой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд ехэхэн анхаралаа табина.

Д. ЦЫБЕНОВ.

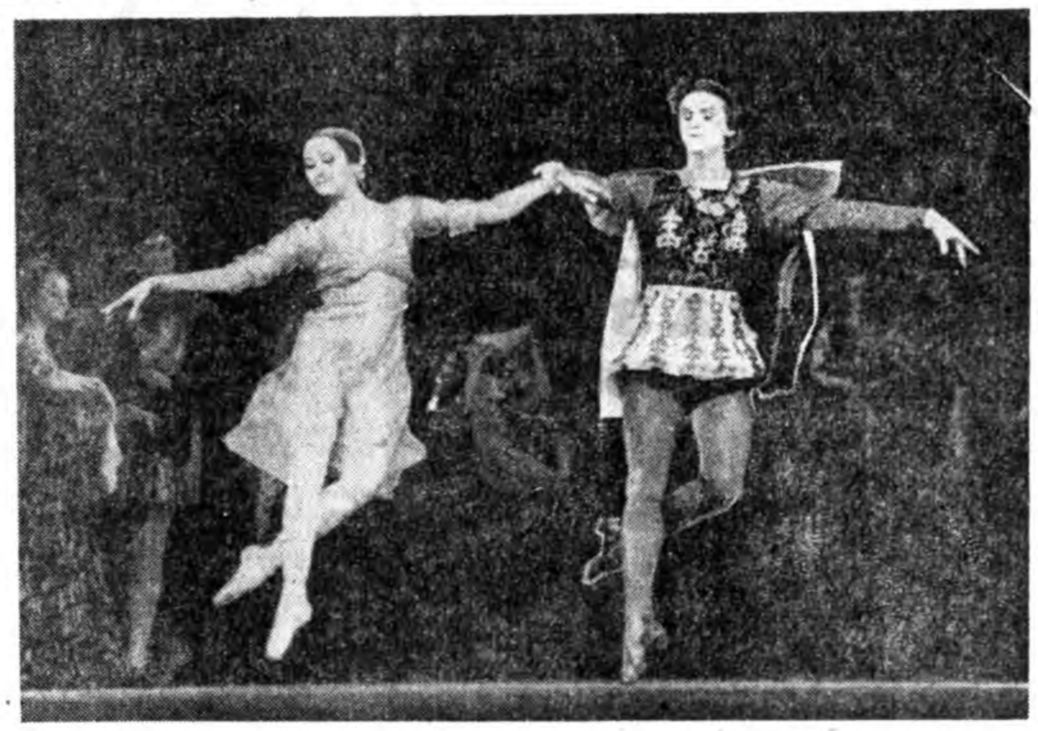

БАЛЕРИНА НАТАЛЬЯ БЕССМЕРТНОВА

РСФСР-эй арадай артистка, ССР Союзай Ехэ театрай баледэй солистка Наталья Бессмертновагай нэрэ үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй бэлиг шадабаряа харуулаагүй орониие олохонь бэрхэ. 1961 ондо Москвагай хореографическа училищи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, Наталья Бессмертнова Ехэ театрай балетнэ труппада ажаллахаар ерээ һэн. Бэлиг шадабаритай эдир хатаршан балетнэ зүжэгүүдэй гол партинуудые гүйсэдхэдэг болоо бэлэй. Жизель, Одетта-Одилия, Ширин, Мария, Лейли, Маша Фригия, Джульетта, Китри — Наталья иимэ гол партинуудые гүйсэдхэһэн байна. Тиигэжэ балерина бүхы дэлхэй дээрэ суурхажа эхилээ һэн. 1970 ондо тэрэ Парижска хатарай академиин Хүндэтэ шагнал — Анна Павловагай нэрэмжэтэ шанда хүртөө һэн.

Энэ жэлэй февраль һарада Ехэ театрта «Иван Грозный» гэжэ шэнэ балет найруулагдан табигдаа. Тэрэниие театрай ахамад балетмейстер, СССР-эй арадай артист, Ленинскэ шангай лауреат Юрий Григорович табиһан байна. Хүгжэмынь — Сергей Прокопьевой. Энэ баледтэ Наталья Бессмертнова Анастасин роолиие шадамар бэрхээр гүйсэдхөө.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Наталья Бессмертнова Михаил Габович гэгшэд хатаржа байна; балерина Наталья Бессмертнова.

ТАСС-ай фотохронико.

ХАБАРАЙ ХАРГЫ ХАЛГААТАЙ...

Мүнөө сагай байдалаар харгы зам дээрэ хаанашье машина олон. Дулаанай үри орохотой хамта үбэлэй үедэ хадагалаанда байһан мотоциклнуудаа гаргажа унагшад олошорхо. Халтирхай харгы дээрэ машина, мотоциклнуудай аюул оһол гаргахань олошордог. Тиихэдэ үбэлэй үедэ мотоциклаар ябаагүй хүнүүд мүнөө тэрэнээ жолоодохо шадабаряа, мүн замда ябаха журам заабаринуудаашье мартад гэһэн байжа магад. Урда жэлэй жэшээһээ үзэхэдэ, мотоциклистнүүдэй оһол гаргаһан 286 ушар бүридхэгдэһэн байна. Мүнөө мотоциклай сезоной үшөө хүсэд эхилээдүй байхада оһол аюул гаража захалаа. Жэшээнь, «Теплоприбор» заводой хүдэлмэришэн Юрий Еремеев мотоциклай оһолдо орожо, наһа бараба. Хэрбээ тэрэниие жолоодогшонь ухаамсар, замда ябаха журам заабаринуудые нарин нягтаар сахижа ябадаг һаа, машина, мотоцикл гээпэ һайн лэ унаа юм.

Харгын халгаатай гулгаатай үедэ машина, мотоциклай жолоо баригшад тон нарин нягта ябаха ёһотой. Харгыдаа гараханһаа урид машинынгаа бүхы оньһон, механизмуудые һайса шалгаха ушартай. Жолоошодто, пассажирнуудта хамаатай эрилтэнүүдые бүрин сахиха шухала.

Машина, мотоцикл жолоодогшод, пассажирнууд, мүн ябагаар ябагшад харгыда, гудамжада һэргэг нарин ябагты гэжэ МВД-гэй, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд һануулнабди.

Г. МОРГУНОВА,
ГАИ-гай инструктор.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныи, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын ба Советскэ Союзда ерэһэн Финляндиин Республикын Президент Урхо Калева Кекконенэй хоорондо мартын 12—14-дэ болоһон хөөрэлдөөнүүд тухай гадаадын хэблэл мэдээсэнэ.

Фашизмые һамна бута сохиһоор 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда гитлеровскэ Германиие Советскэ Союзай илаһан ушар бүхы хүн түрэлтэндэ шухала удха шанартай байна гэжэ дэлхэйн хэблэл тэмдэглэнэ.

Франциин премьер-министр Ж. Ширагай хани ёһоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэхэеэ байһан тухай Парижай «Юманите» газетэ бэшэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, Франциин Республикын Президент В. Жискар д'Эстэнэй 1974 оной декабрь һарада Рамбуйедэ уулзажа, хөөрэлдөөнүүдые хээд, хэлсээнүүдые баталһанай үндэһөөр премьер-министр СССР ошохо байна гээд тэмдэглэнэ.

Камбоджын патриодуудай бүһэлэн хүреэлһэн Пномпеньдэхи байдал тухай газетэнүүд үргэнөөр мэдээсэнэ.

Португалидахи байдалда гадаадын хэблэл гол анхаралаа хандуулна. Демократическа хүсэнүүдэй амжалтануудые туйлаашье һаань, орон доторхи хархис этэгээдүүд тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр гэжэ Англиин «Гардиан» газетэ бэшэнэ.

Кубын Компартиин ЦК-гай орган — «Гранма» газетэ хүгжэжэ байгаа хэдэ хэдэн оронуудтахи экономическа байдал тухай «Мүнгэнэй үнын уналга ба үлэсхэлэн байдал» гэһэн статья туйхаглаба. Мүнөө болотор эдэ оронуудта олон миллион хүн зон үлэсхэлэн байдалда байһаар гэхэ гү, али удаан саг соо колонинууд болгон барижа байһан капиталис гүрэнүүдэй гэмээр үлэсхэлэн байдалай туйлда хүрөөд байнхай гээд газетэ бэшэнэ.

ЖЕНЕВЭ

Залан хүтэлбэрилгын комитедэй заседани

ТАСС

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хоёрдохи шатын гол зурганай — залан хүтэлбэрилгын комитедэй заседани эндэ болобо. Ниитэевропын зүблөөнэй гурбадахи, түгэсхэлэй шатые эмхидхэлгэдэ, үнгэргэлгэдэ хабаатай асуудалнууд заседани дээрэ хаража үзэгдөө. Тиин зүблөөнэй түгэсхэлэй шатын үнгэргэгдэхэ ороной — Финляндиин делегациин толгойлогшо энэ асуудал тушаа һанамжаяа дэлгэрэнгыгээр мэдээсэһэн байна.

Удаань СССР-эй, ГДР-эй, Чехословакиин, Польшын, Румыниин, США-гай, Англиин, Франциин, ФРГ-гэй, Италиин, Ирландиин, Сан-Маринын, Ватиканай ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд энээн тушаа үгэнүүдые хэлэбэ. Совет делегациин хэлэһэн үгын үндэһөөр Финляндиин Республикын президент У. К. Кекконен зүблөөнэй гурбадахи шатые баярай оршон байдалда нээхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөнэй хоёрдохи шатын хүдэлмэри бүтэмжэтэй һайн оршон байдалда үнгэржэ байна гээд заседанида хабаадагшад мэдүүлбэ.

ПРАГА

Прагын зүблөөе үндэрөөр сэгнэнэ

ТАСС

Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай 1975 оной мартын 4—5-да Прагада болоһон зүблөөнэй дүнгүүдые ФПЧ-гэй ЦК-гай Президиум зүбшэн хэлсээд. КПЧ-гэй делегациин ажал ябуулгые һайшаан, зүблөөн дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдые дэмжэнэн байна гэжэ ЧТК агентство мэдээсэнэ.

Энэ уулзалга аха дүү партинуудай хоёр ба олон талын харилсаа холбооe үргэдхэн гүнзэгырүүлхэ, үзэл сурталай талаар манай оронуудай хоорондохи холбоо барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ удхатай гээд КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум тэмдэглэбэ.

Фашизмые һамна бута сохижо, илалта туйлаһаар 30 жэлэй ой байгша ондо тэмдэглэгдэхэ. Энэ ойн баярай ажалай ба зохёон байгуулхы ажал ябуулгын үндэр эдэбхиин оршон байдалда үнгэрхынь тула манай парти, бүхы чехословак арад тэмсэхэ юм гээд этигэн найдажа байһанаа КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум мэдүүлнэ.

ВАРШАВА

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой суглаан

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой суглаан эндэ болобо. СФРЮ-гэй президент, СКЮ-гэй түрүүлэгшэ И. Броз Титын хани ёһоной албанай хэрэгээр Польшодо ерээд бусалгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Энэнь ПНР-эй, СФРЮ-гэй хоорондохи харилсаае, хоёр партиин ба гүрэнүүдэй хоорондохи али бүхы холбоо барисаае саашадань бэхижүүлхэ байна гээд суглаан дээрэ тэмдэглэгдөө. Энэ ушар уласхоорондын шахардуу шанга байдал һулараалгада, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал хангалгада нүлөөлхэ байна.

Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай Прагада болоһон зүблөөнэй дүрадхалнуудые ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро бүрин һайшаагаад, аха дүү партинуудай харилсаа холбоон орон бүхэндэ социалис байгуулалтын дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Фашизмые һамна бута сохин, илалта туйлаһаар 30 жэлэй ойе һайндэрлэжэ, Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха хэрэгтэ нүлөөлхэ байна гээд ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро тэмдэглээ.

ВАШИНГТОН

НЭГЭ ЖЭЛЭЭР ГЭЭГДЭЖЭ...

ТАСС

1975 оной финансын жэлдэ гадаадын оронуудта 3,5 миллиард долларой туһаламжа үзүүлхэ тухай хуулиин проектые США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палата һайшаагаад, сенадай харалгада табиба. Хуулиин проектые 212 хүн һайшааһан, 201 хүн буруушааһан байна. Палатын һайшааһан проект правительствын эриһэнһээ 2,5 миллиард доллароор бага юм.

Урда урдын жэлнүүдэйхидэл адли, Холбоото Штадууд Израильда ехэ туһаламжа үзүүлхэ байна. Хуулиин проектын үндэһөөр Израильда үзүүлдэг экономическа, сэрэгэй туһаламжань 659,5 миллион долларто хүрэхэ.

1975 оной финансын жэл нёдондо жэлэй июлиин 1-һээ эхилээ һэн. Гэбэшье конгрессэй ба правительствын хоорондо, мүн конгрессэй гэшүүдэй хоорондо ехэ хёмороо зүришэлдөөнэй гараһанһаа уламжалан, гадаадын оронуудта туһаламжа үзүүлхэ тухай хуули мүнөө болотор баталагдаагүй байһаар.

УНШАГТН... һонирхо... байлат...

ФИНИКЫН ПАЛЬ... ЭХЭ НЮТАГ

ИРАК финикын па... эхэ нютаг гэжэ тоо... ёһоороо тоологдодог. ... эндэ 350 сортын 32 ... иимэ түхэлэй модон ург...

Ирак гадаадын оро... нефть худалдажа, эгээ ... олзо олодог юм. Хар... талаар финикын модон ... дохи һүүри эзэлнэ. Тиин ... дээ 200 мянга гара... иимэ модоной үрэ жэл... хэйн олон районуудта, то... тоодо Советскэ Союзда... гээдэг байна.

Энэ ургамалые улам ... хэлгэдэ, ургасыень дээшэ... гэдэ Ирагай правительство... харалга ехээр хандуулна... лын хараата хэмжээнүүд... дэһөөр түсэбтэ шанэ... жэлэй һүүлдэ, 1980 ондо... кын ургаса 420 мянган ... до хүргэдхэхөөр хараал... Нютагтаа финикын үрэ ... бүри ехээр бүйлүүлан бо... руулдаг болохо түсэбтэй... нэй тула ойрын жэл... финикын ургамалаи ... саахартай шүүһэ, кисло... дые, сироп үйлэдбэрилэ... гаха предприятинуудые ... ха байха.

ХУУРМАГШЬЕ ... ҮНЭ СЭНТЭЙ

ЮРЫН плугаар газар ... халха үедэ иимэ юумэн ... һон байгаа. Азербайд... ССР-эй Шекинскэ район... хурюрд тосхондо газар ... хадань түхэрэен түхэл ... тэй хоёр юумэн олдобо... жэлээд үзэхэдэ, тэрэн... най зэрын урда тээхи... жэлнүүдэй үеэр хүсэтэ... фянски хаан түрые ... II дугаар Митридадай... хэгдэһэн хашарһа мүнгэ... ба.

Эдэнэй нэгэниинь ... гэжэ элирүүлэгдээ. Т... шье түүхэтэ удха ... алдаагүй.

Энэнь Парфитай ... эртэ урдын арад зоной ... тическэ, худалдаа найм... экономическа ехэ холбо... рисаатай байһаниинь ... хин элирхэйлэн гэршэлнэ.

ХОЁР МЕТР УТА ... ЮРЭ БУСЫН зүйл — ... метр ута һоёо Хабаров... хизаар нютагаа шэнжэ... музейдэ табигдаба. Хото... дар 10 метр гүнзэгы нүх... тахадаа, хүдэлмэришэд ... ниие олоһон байгаа.

Эрдэмтэдэй һанамжа... ёһоор, энэнь яһала һайн... даа үлэнхэй. Юундэб ... хайртай шабар соо ... биуу. Утаашаа 225 сантиметр ... узууараа 48 сантиметр ... дүүн.

Хабаровска хизаарай ... районуудта мамонтнууд ... дарһан байгаа гэһэн баг... жалгые энэнь лаблан гэр... нэ.

ЗЭРЛИГ ЯМААН ДОБТОЛБО

ЭРИД ЭГСЭ хадын ... лангые зубшаад, доошо... жа ябаhан «МИ-4» ... вертоледой һүүдэрэй ... һоо хадын гурбан ямаан ... гаан мэтэ түргөөр ... бууба. Энэ мантак томо ... мээлжэн», юундэшьеб, ... дурые гутаагаа. Удаань ... вертолет Дехауз тосхон ... аргаихаhаар бууба. Тиихэ... тэдэ ямаад хойнонь хо... үлэһэн байгаа. Гэбэшье ... нэй талмай дээрэ бууха... харамсаараа, тэдэ орьел... хабсагайн хүмэдхэ ... хоорондуур гаража ... Хоёройнь тархяа ... хулээд байхада, эгээ ... той гурбадахинь гүйжэ ... вертоледой хажуу ... мүргэжэрхёо. Абяатайгаар ... гирбашье, һүүриһаа ... гүйдэнь, зэрлиг ямаан ... гаарaһан байгаа. То... һэжэрһээр добтолхые ... дэнь, хүнүүд хашхарал... хии худар буу табиба. Т... дэнь тэрэ номгорһон бай...

Хангил хабсагайн хүйтэн... луун соогуур амидарда... зэрлиг ямаадай юундэ ... һые таахань бэрхэтэй.

(ТАСС)

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» 1975 оной мартын 12-то ... ва хотодо үнгэргэгдэһэн най... хи тиражай дүнгүүдые Спор... лотерейн главна управлени со... бо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа ... даагүй. Табан номер таагшад—3844 түхэриг, дү... номер таaһан хүнүүд—67 түхэриг, гурбан номер таа... —4 түхэриг абаха байна.

«Спортлото-2»: Зургаан номер мүн лэ нэгэшье хүн ... гаагүй. Табан номер таагшад—5000 түхэриг. дүрбэ... мер таaһан хүнүүд—83 түхэриг, гурбан номер таа... 5 түхэриг абаха.

Наймадахи тиражай шүүбэрие байгша оной мар... 23-һаа апрелиин 23 болотор түлэхэ байна.

Ээлжээтэ тираж мартын 19-дэ үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Байгалһаа Амар хүрэтэр түмэр харгы татахабди» — суглуулбари. «Мүрысөөнэй тууҗа бэшэг». Республикын партийна эдэбхитэдэй суглаан тухай информационно мэдээсэл.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһануудта. Байгал-Амарай түмэр харгы барилгаар «Восточно-Сибирская правда», «Забайкальский рабочий», «Социалистическая Якутия», «Амурская правда», «Тихоокеанская звезда» «Правда Бурятии» газетэнүүдэй андалдаата хуудаһанууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда, Элдэб суглуулбари. Уласхоорондын һониной шэнжэлэл.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Телевизионно документальна фильмүүдэй программа. 10.40 — Л. Толстой. «Дайн ба эб найрамдал». Уран зохёолой дамжуулга. 11.40 — «Арадай гэгээрэлэй талаар хани харилсаан». 12.20 — «Эдир спортсменэй ехэ аренэ» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Хүхюу онтохонууд» (үнгэтэ). 13.15 — «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «Мэргэжэл тухай хөөрөөнүүд». 14.00 — «Хүн ба хуули». 14.30 — Спортын һонин (үнгэтэ). 14.45 — Спортын дамжуулга. 15.15 — «Табан жэлые уридшалан». 16.00 — 16.10 — Забһарлалга. 16.10 — «Отверженные» — Франциин телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери, үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Горнын» программа һурагшадта харуулагдаха. 17.55 — «Зайка Петя и волшебный рояль» гэжэ мультфильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 18.10 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар).

«Орбита». 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.00 — «Хүн ба хуули». 19.30 — «Спортын һонин». 19.45 — «Хани барисаан» гэһэн кубогта хүртэхын түлөө хүндэ атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн. Запорожиһоо дамжуулга хэгдэхэ. 20.15 — «Табан жэлые уридшалан!». Шахтернуудай коллективүүдэй мүрысөөн тухай СССР-эй шулуу нүүрһэнэй промышленностиин министр Б. Ф. Братченко дамжуулга хүтэлхэ. 21.00 — «Отверженные» — Франциин телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (1-дэхи сери, үнгэтэ). 22.10 — «Искусствын уран бэлигтэн». СССР-эй арадай артистка Е. Гоголева. 23.20 — 23.30 — Забһарлалга. 23.30 — Залуу гүйсэдхэгшэдэй концерт. Ригэһээ дамжуулга хэгдэхэ. 24.00 — «Время». — мэдээсэлэй программа. 00.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгоор уласхоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй — СССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан. Прагаһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). Забһарлалгын үедэ Интервидени харуулха. «Хани барисаан» гэжэ кубогта хүртэхын түлөө хүндэ атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн. Запорожиһоо дамжуулга хэгдэхэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА.

«Орбита». 17.20 — «Искусствын уран бэлигтэн». СССР-эй арадай артистка Е. Гоголева.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Календариин хуудаһануудаар». 19.00 — Телевизионно һонин. 19.20 — «Маоизмын сурталаар хүрмэгдэһэн Хитад орон» (буряадаар). 19.40 — «Хатарай зал». 20.05 — Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай зүжэг (ородоор).

САГААН УЛАРИЛ

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха. Байгалай хойто эрьеэр, хойто аймагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхиха. 2 градус дулаанһаа 3 градус хүрэтэр хүйтэн болохо. Захааминай, Зэдын, Хяагтын аймагуудта 1—6 градус дулаан, хойто аймагуудта 2—7 градус хүйтэн болохо. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 9—11, үдэртөө 0—2 градус хүйтэн болохо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-6... зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-5... ретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-6... сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, ... туры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-6... информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04406. Заказ №